

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

HET M-DECREET

**Zijn het PCLB Limburg en de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool
Diepenbeek klaar voor het nieuwe M-decreet?**

Door Michelle Machiels

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2014- 2015**

Woord vooraf

Na drie jaar studeren is dit voor mij een unieke kans om mijn theoretische kennis om te zetten in praktijkervaringen. Vallen en opstaan is een van de dingen die hier zeker bij horen. Maar met de steun van anderen leer ik steeds meer bij.

Dit eindwerk is een vervolledigend onderdeel in mijn opleiding tot maatschappelijk assistent. Ik hoop dat dit eindwerk kan bijdragen aan het Centrum voor Leerlingenbegeleiding, diens medewerkers en netwerken.

Het schrijven van dit eindwerk was voor mij persoonlijk niet zo gemakkelijk. Mijn keuze naar het onderwerp 'M-decreet' toe heb ik redelijk snel genomen. Dit is een nieuw en boeiend onderwerp, maar vooral ook een zeer breed onderwerp. Hierbij was het van belang om goed af te bakenen, al was dit niet altijd zo evident.

Graag wil ik de mensen die mij gesteund hebben tijdens het uitwerken aan dit eindwerk bedanken. Zij bleven mij één voor één steunen.

Allereerst wil ik graag An Hemeleers bedanken. Zij was mijn stagementor tijdens mijn stage op het Provinciaal CLB Hasselt. Ze zorgde er steeds voor dat mijn kennis verder uitbreidde en dat ik veel kansen kreeg om nieuwe ervaringen op te doen tijdens mijn laatstejaarsstage.

Verder wil ik het CLB-team bedanken voor de ondersteuning en omdat ze mij opvingen met al mijn vragen.

Tevens wil ik de leerkrachten en directie van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek bedanken voor het meewerken aan mijn enquête en interview.

Ook wil ik mijn eindwerk- en stagebegeleider, Iris Tilkin en Sarina Reekmans, bedanken voor hun begeleiding, steun en vertrouwen in mij.

Als laatste wil ik mijn ouders en mijn vriend bedanken voor het grondig nalezen van mijn eindwerk en de ondersteuning die ik van hun kreeg wanneer het wat moeilijker verliep.

Aan allen enorm bedankt!

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	7
Lijst van afkortingen	9
Verklaring van woorden.....	10
Deel 1: situering stageplaats	14
1 Voorstelling stageplaats: Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding	14
1.1 Mission statement	14
1.2 Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding.....	16
1.3 Doelgroep	16
1.4 Takenpakket van de maatschappelijk werker	16
1.4.1 Krachtlijnen	16
1.4.2 Leerlinggebonden aanbod.....	17
1.4.3 Schoolondersteuning	17
1.4.4 Leerplichtopvolging (LARS-TAS).....	18
1.4.5 Registratie.....	18
1.5 Voorstelling Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek	19
1.5.1 Voorstelling school	19
Deel 2: theoretisch luik	20
2 Het M-decreet	22
2.1 Definitie	22
2.2 Historiek	22
2.3 De aanleiding tot het nieuwe M-decreet	24
2.3.1 VN-Verdrag	24
2.3.2 Doel	25
2.4 Denkwijze achter het M-decreet.....	25
2.5 Krachtlijnen van het M-decreet.....	25
2.6 Redelijke aanpassingen aan de onderwijsomgeving	27
2.6.1 Redelijke aanpassingen	27

2.6.2	Redelijke aanpassingen zijn verplicht.....	28
2.6.3	Wanneer zijn redelijke aanpassingen nodig?	28
2.7	Inschrijvingsrecht	29
2.8	Doelgroep	30
2.8.1	De types (in het buitengewoon onderwijs).....	30
2.8.1.1	Verlaten van het medisch model maar deels de typologie behouden ..	30
2.8.2	GON- en ION-begeleidingen	32
2.8.2.1	GON	32
2.8.2.2	ION	33
2.9	Zorgbeleid op school aan de hand van het zorgcontinuüm.....	34
2.10	De rol van het CLB.....	36
2.10.1	Doelstellingen van het CLB ten aanzien van het M-decreet	36
2.10.2	Toewijzing	37
2.10.3	Wat verandert er voor het CLB?.....	38
2.10.4	Een aantal zorgen vanuit CLB-perspectief	38
2.10.5	Attitude van de CLB-medewerkers ten aanzien van school en ouders	39
2.10.6	Impact op relatie tussen school en CLB	39
	Deel 3: praktisch luik	41
3	Enquête en interview	41
3.1	Resultaten enquête	42
3.1.1	Samenvatting van de resultaten	53
3.2	Resultaten interview	54
3.3	Methodiek	61
3.4	Nameting.....	61
3.5	Conclusie	61
3.5.1	Enquête	61
3.5.2	Interview	62
3.5.3	Methodiek	62
3.6	Algemeen besluit.....	63
3.6.1	Aanbevelingen	63

3.6.1.1	School.....	63
3.6.1.2	Ouders.....	64
3.6.1.3	Centrum voor Leerlingenbegeleiding.....	64
3.6.1.4	Overheid.....	64
Deel 4: kritische blik		66
Algemeen besluit.....		69
Bibliografie		70
Bijlagen		Error! Bookmark not defined.
1	Bijlage: historiek M-decreet	Error! Bookmark not defined.
2	Bijlage: evolutie van het leerlingenaantal in het buitengewoon lager onderwijs ..	Error! Bookmark not defined.
3	Bijlage: types niveau lager onderwijs en secundair onderwijs	Error! Bookmark not defined.
3.1	Nieuwe toelatingsvoorwaarden lager onderwijs....	Error! Bookmark not defined.
3.2	Nieuwe toelatingsvoorwaarden buitengewoon secundair onderwijs	Error! Bookmark not defined.
4	Bijlage: STICORDI-maatregelen.....	Error! Bookmark not defined.
5	Bijlage: zorgcontinuüm	Error! Bookmark not defined.
6	Bijlage: HGD-traject.....	Error! Bookmark not defined.
7	Bijlage: toestemming enquête (mail)	Error! Bookmark not defined.
8	Bijlage: enquête	Error! Bookmark not defined.
9	Bijlage: interview	Error! Bookmark not defined.
10	Bijlage: informatiebrochure en PowerPoint met enquêteresultaten	Error! Bookmark not defined.
10.1	Brochure	Error! Bookmark not defined.
10.2	PowerPoint.....	Error! Bookmark not defined.
11	Bijlage: krantenartikel	Error! Bookmark not defined.

Inleiding

Motivatie

Wat betreft de kwaliteit van het onderwijs in België, kan men niets anders stellen dan een goede reputatie. Nochtans kan dit tegengesproken worden als het gaat om het creëren en aanbieden van gelijke kansen in het onderwijs. Ik heb dit persoonlijk ervaren omdat mijn twee jongere broers tijdens hun eerste jaar lager onderwijs moeilijkheden hebben ervaren betreffende het schoolse leren. School en CLB gaven toen samen het advies dat beide broers naar het buitengewoon onderwijs moesten gaan omdat ze het gewone onderwijs nooit zouden kunnen volhouden. Dit zorgde ervoor dat mijn ouders in opstand kwamen. Ik merkte hieruit dat mijn broers niet de nodige hulp kregen door de moeilijke communicatie tussen school en mijn ouders. Uiteindelijk beslisten mijn ouders om mijn broers naar een andere school te laten gaan. In deze school werd ontdekt dat beide broers een zware vorm van dyslexie hebben en dat dit leidde tot de minder goede resultaten betreffende spelling en taal. Er werd niet enkel op deze zorgen ingespeeld, maar ook op de krachten van beide jongens.

Tijdens het tweede jaar sociaal werk werd ik via diverse mediakanalen geconfronteerd met het M-decreet dat in werking gesteld zou worden. Dit in principe wekte al meteen mijn interesse in het decreet.

Ook de doelstelling dat ieder individu “ongeacht zijn sociale of etnische herkomst op gelijke wijze een sociale en diepe persoonlijkheidsvorming, een werkelijkheids- en wereld-oriënterende vorming algemene vorming en een brede beroepsgerichte opleiding moet krijgen” sprak mij aan. Naar alles wat ik te horen krijg via media, netwerken, ... lijkt het voorgaande recht moeilijk te bereiken in het reguliere onderwijs. Veel kinderen komen nog steeds terecht in het buitengewoon onderwijs, maar waarom? Is er onvoldoende ondersteuning in het gewoon onderwijs?

Via dit eindwerk hoop ik na te gaan of het M-decreet voldoende zal inspelen op de strengere doorverwijzingscriteria. Op deze manier kunnen jongeren hopelijk het beste uit zichzelf halen, zonder gediscrimineerd te worden op elk vlak.

Opbouw van het eindwerk

Mijn eindwerk bestaat uit vier delen. In het eerste deel kan men de situering van de stageplaats terugvinden, dit om mijn eindwerk te kunnen kaderen binnen de werking van het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg (PCLBL). Hier leg ik eerst het beleid, de werkingsdomeinen en –principes uit van het CLB uit.

In het tweede deel kan men het theoretisch kader terugvinden. In dit deel omschrijf ik het M-decreet. Ik licht hier eveneens het principe van het decreet in, waarom er een nieuw decreet is ontstaan en de beleving van het M-decreet door het CLB.

Het derde deel van mijn eindwerk omvat het praktijkgedeelte. Hierin ga ik mijn enquêteresultaten bespreken en de tool uitleggen die ik hiermee ontworpen heb. Naderhand bespreek ik de aanpak van het CLB betreffende het M-decreet en geef ik aan wat mijn conclusies hieromtrent zijn.

In het vierde en overigens laatste deel geef ik in persoonlijke reflecties weer wat ik van voorgaande hoofdstukken vond en hoe ik deze beleefd heb. Tot slot formuleer ik een algemeen besluit.

Lijst van afkortingen

ASS: autisme spectrum stoornissen

BaO: basisonderwijs

BNM-decreet: belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

BVR: Besluit Vlaamse Regering

BuO: buitengewoon onderwijs

BuSO:

Classificatie van het menselijk Functioneren

LARS: Leerling Administratie en Registratie Systeem

LARS-TAS: staat letterlijk voor een tas/zak vol gegevens. Informatiebeheer van LARS en secundaire processen. Biedt een overzicht en structuur over gegevens. Deze zijn per thema geordend.

DAM-decreet: dringende en andere maatregelen

DRP: decreet Rechtspositie

GON: geïntegreerd onderwijs

HGD: handelingsgerichte diagnostiek

HGW: handelingsgericht werken

ICF: International Classification of Functioning

MDO: multidisciplinair overleg

OV1: opleidingsvorm 1

OV2: opleidingsvorm 2

OV3: opleidingsvorm 3

OV4: opleidingsvorm 4

PCLB: Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding

POV: Provinciaal Onderwijs Vlaanderen

Verklaring van woorden

Beperking:

Bepaalde activiteiten moeilijk kunnen uitvoeren.

Compenseren:

Maatregelen waarbij de school orthopedagogische of orthodidactische hulpmiddelen aanbiedt, waaronder technische hulpmiddelen, waardoor de doelen van het gemeenschappelijk curriculum of de doelen die na dispensatie voor de leerling bepaald zijn, bereikt kunnen worden.

Voorbeelden:

- Gebruik maken van voorleessoftware
- Gebruik maken van zakrekenmachine
- Regelkaarten op bank
- ...

De maatregel 'compenseren' heeft tot doel het gemeenschappelijk curriculum te realiseren met als finaliteit vervolgonderwijs, een getuigschrift of diploma.

Differentiëren:

Maatregelen waarbij de school, binnen het gemeenschappelijk curriculum, een beperkte variatie aanbrengt in het onderwijsleerproces om beter tegemoet te komen aan de behoeften van individuele leerlingen of groepen van leerlingen.

Dit betekent dat leerkrachten beperkte variatie aanbrengen in:

- Inhouden
- Instructie
- Tempo
- Werkvormen
- ...

De maatregel 'differentiëren' heeft tot doel het gemeenschappelijk curriculum te realiseren met als finaliteit vervolgonderwijs, een getuigschrift of diploma.

Dispenseren:

Maatregelen waarbij de school doelen toevoegt aan het gemeenschappelijk curriculum of de leerling vrijstelt van doelen van het gemeenschappelijk curriculum en die, waar mogelijk, vervangt door gelijkwaardige doelen, in die mate dat ofwel de doelen voor de

studiebekrachtiging in functie van de finaliteit voor het onderwijsniveau ofwel de doelen voor het doorstromen naar het beoogde vervolgonderwijs, nog in voldoende mate kunnen bereikt worden.

Voorbeelden:

- Gebarentaal
- Bijkomende doelen voor Frans indien dit de thuistaal van de leerling is
- Bijkomende doelen voor hoogbegaafde leerlingen
- Leren werken met dyslexiesoftware

Voorbeeld: leerling die geen getuigschrift zal halen, kan in het vijfde leerjaar al vrijstelling krijgen van bepaalde leerstofonderdelen.

Geïntegreerd Onderwijs:

Geïntegreerd onderwijs staat voor 'geïntegreerd onderwijs'. Het is een samenwerkingsverband tussen het gewone en het buitengewone onderwijs. De begeleider biedt extra ondersteuning aan het gewone onderwijs en steunt hierbij op de ervaring uit het buitengewone onderwijs. Dit kan op verschillende niveaus georganiseerd worden: kleuter-, lager-, secundair- en hoger onderwijs, met uitzondering van het universitair ziekenhuis.

Gemeenschappelijk curriculum:

De goedgekeurde leerplannen die ten minste herkenbaar de doelen bevatten die noodzakelijk zijn om de eindtermen te bereiken of de ontwikkelingsdoelen na te streven en de schoolgebonden planning voor het nastreven van de leergebied-overschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Gemotiveerd verslag:

Een verslag opgemaakt door het CLB dat recht geeft op GON. De regering bepaalt de inhoud van het gemotiveerd verslag.

GON-begeleiding:

GON staat voor Geïntegreerd Onderwijs. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften gaan naar het gewoon onderwijs en volgen er het gemeenschappelijk curriculum. Een begeleider uit het buitengewoon onderwijs helpt de leerling, de ouders en de klasleerkracht.

Handelingsgerichte diagnostiek:

Een onderzoeks- en beslissingsmodel dat voornamelijk richtinggevend is voor CLB-medewerkers (en zorgteams).

Handicap:

Niet op gelijke voet met anderen kunnen meedoen omdat de omgeving niet aan de persoon is aangepast.

Inclusief onderwijs:

Inclusief onderwijs houdt in dat de gewone school open staat voor alle leerlingen. Uitgangspunt is het geloof in de waarde van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. Voor leerlingen met extra ondersteuningsnoden of een handicap houdt inclusief onderwijs in dat ze, met een eigen leertraject en de aangewezen ondersteuning, aansluiten bij het gewoon onderwijs en niet doorverwezen worden naar het buitengewoon onderwijs.

Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften doen dus mee in de gewone klas, mits aanpassingen en extra ondersteuning.

Individueel (aangepast) curriculum

Wijkt af van het gemeenschappelijk curriculum. Er is geen perspectief op het behalen van het getuigschrift lager onderwijs, maar alleen op het verwerven van bekwaamheden. Er worden leerdoelen op maat van de leerlingen gesteld.

ION-begeleiding:

Dit is een vorm van inclusief onderwijs. Leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke beperking volgen een gemeenschappelijk curriculum in het gewoon onderwijs. Een begeleider uit het buitengewoon onderwijs helpt de leerling, de ouders en de klasleerkracht.

Ontbindende voorwaarden:

Dit zijn bepalingen of voorwaarden in een overeenkomst die opgenomen kunnen worden in een inschrijvingscontract. Vanaf het moment dat de ontbindende voorwaarden zich voordoen, kan een school de leerling met het inschrijvingsrecht weigeren mits een voldoende gemotiveerde verklaring.

Redelijke aanpassingen:

Aanpassingen die nodig zijn om een kind met specifieke onderwijsbehoeften de lessen te laten volgen en te laten meedoen in een gewone school.

Remediëren:

Maatregelen waarbij de school effectieve vormen van aangepaste leerhulp verstrekt binnen het gemeenschappelijk curriculum. Doel: vastgestelde tekorten wegwerken.

De maatregel 'remediëren' heeft tot doel het gemeenschappelijk curriculum te realiseren met als finaliteit vervolgonderwijs, een getuigschrift of diploma.

SOL:

SOL staat voor Speciale Onderwijsleermiddelen. Dit zijn hulpmiddelen betaald door Met ministerie van Onderwijs voor leerlingen met een handicap.

Specifieke onderwijsbehoeften:

Dit houdt in langdurige en belangrijke problemen hebben om te kunnen meedoen in het onderwijs. De problemen vragen om aanpassingen in de school en in de klas.

Stoornis:

Een lichamelijke of geestelijke afwijking waardoor iemand belemmerd wordt in zijn functioneren.

Verslag:

Dit is een document opgemaakt door het CLB dat recht geeft op buitengewoon onderwijs. Dit verslag bestaat uit een attest en protocol ter verantwoording. De Vlaamse regering bepaalt wat dit verslag in moet houden.

Zorgcontinuüm:

Dit zijn de stappen die een school zet om samen met het CLB en de ouders zo goed mogelijk te zorgen voor een leerling. Er zijn 3 stappen:

- Brede basiszorg: de school zorgt goed voor alle leerlingen zodat die zich kunnen ontwikkelen en zodat er geen problemen ontstaan.
- Verhoogde zorg: de school neemt extra maatregelen, bovenop de basiszorg. Zoals remediëren of technische hulpmiddelen aanbieden.
- Uitbreiding van de zorg: het CLB onderzoekt wat de leerling, de leerkrachten en de ouders kunnen doen en wat ze nodig hebben zodat de leerling zich kan ontwikkelen. Het CLB regelt extra hulp als dat nodig is.

Deel 1: situering stageplaats

INLEIDING

In dit eerste deel wordt getracht om het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding weer te geven. Ook wordt het takenpakket van de maatschappelijk assistent binnen het PCLB besproken. Hierbij wordt de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek kort toegelicht. Dit is één van de scholen die ondersteuning krijgt van het PCLBL.

1 Voorstelling stageplaats: Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding

1.1 Mission statement

De centra voor leerlingenbegeleiding ondersteunen de leerlingen, hun ouders, de leerkrachten en de schooldirecties in al de Nederlandstalige scholen van hun werkgebied bij het verhogen van het welbevinden van de leerlingen. Zij gaan daarbij uit van de vragen en problemen van de leerlingen.

Ze begeleiden de leerlingen door nieuwe perspectieven te openen in hun ontwikkeling tot zelfstandige volwassenen en volgen systematisch of vraaggestuurd de gezondheid en het welbevinden van de leerlingen op.

De centra werken samen met de leerlingen, de ouders, de leerkrachten, de scholen en andere betrokkene instanties in vier domeinen: het leren en het studeren, de onderwijsloopbaan, de preventieve gezondheidszorg en het psychisch en het sociaal functioneren.

Het CLB begeleidt leerlingen op 4 verschillende gebieden:

1. Leren en studeren;
2. De onderwijsloopbaan;
3. Psychisch en sociaal functioneren;
4. De preventieve gezondheidszorg.

Deze begeleidingen gebeuren meestal vrijwillig. Maar de medische onderzoeken zijn wel verplicht. Deze onderzoeken kunnen ook door de huisarts gebeuren. Bovendien werkt het CLB multidisciplinair. Dit betekent dat mensen vanuit verschillende vakgebieden samen werken met elkaar om tot een goede oplossing te komen. Ze hebben bijzonder veel aandacht voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs, kleuteronderwijs en de eerste jaren van de lagere school. Het CLB werkt bovendien gratis en discreet. Ze werken schoolnabij, maar zijn toch onafhankelijk. Dit wil zeggen dat de centra vertrouwd zijn met de werking van de scholen, maar dat ze toch genoeg afstand nemen in het belang van de leerlingen om begeleidingen op te kunnen zetten (neutrale positie). De CLB-medewerker is voor elk een contactpersoon op school en is altijd op vaste tijdstippen aanwezig in de school. Hier kunnen gesprekken plaatsvinden of in het centrum van het CLB.

De centra garanderen door hun teamwerking een multidisciplinaire aanpak in deze vier domeinen. Zij doen onderzoek, verstrekken informatie en advies, bieden begeleiding op vraag van leerlingen, ouders, leerkrachten of schooldirecties, en dit, waar nodig, in samenwerking met externe diensten.

Het CLB werkt dus voornamelijk op vraag van leerlingen, ouders of leerkrachten met individuele vragen. Dit kan gaan over individuele vragen over informatie, om hulp vragen, begeleiding, vragen van een klasgroep, vragen van een oudergroep, multidisciplinair overleg, ... Maar ook schoolondersteuning komt aan bod. Bij de werking van het CLB staat het welbevinden van alle leerlingen in alle onderwijsvormen centraal. Het CLB vindt dat elke vraag belangrijk is en zeker aandacht verdient. Vele vragen kunnen dan ook beantwoord worden mits een goede samenwerking tussen de school, de ouders, de leerlingen en het CLB. Ze hebben een bijzondere aandacht voor leerlingen die in hun ontwikkeling en leerproces bedreigd worden. Er kan dus vastgesteld worden dat de rechten van het kind een ideale leidraad vormen voor het CLB, zowel in theorie als in praktijk.

Het Provinciaal CLB hanteert 11 doelstellingen die verwerkt zijn in hun missie: (Deontologische code CLB, 2011)

1. Vertrouwen: de basis voor de relatie tussen het Centrum en zijn cliënten (de leerling, zijn ouders, de leerkracht en de schooldirectie) is wederzijds.
2. Onafhankelijk: de Centra treden onafhankelijk op met als belangrijkste doelstelling het welzijn van de leerling.
3. Discreet: de Centra garanderen discretie vanuit een respect voor alle betrokkenen.
4. Respect voor de privacy: de Centra verzamelen en gebruiken enkel gegevens die relevant zijn voor de uitvoering van hun opdracht.
5. Deskundig: alle medewerkers van de Centra waken over hun deskundigheid en bekwamen zich steeds verder in functie van hun taak.
6. Laagdrempelig: de Centra stemmen hun werking af op en staan open voor hun doelgroepen. De begeleiding is kosteloos.
7. Preventief: de Centra ondernemen, waar noodzakelijk en nuttig, tijdig actie om samen met alle betrokkenen het welzijn van de leerlingen te vrijwaren of te bevorderen.
8. Emancipatorisch: de Centra werken samen met de school aan de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de leerling en stimuleren zijn ontwikkeling tot zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en zelfsturing met respect voor de identiteit van de leerling.

9. Maatschappijgericht: de Centra houden voeling met de maatschappelijke evoluties en houden hiermee rekening bij de uitvoering van hun opdracht.
10. Teamwork: de Centra werken multidisciplinair.
11. Prioriteit: de Centra besteden bijzondere aandacht aan leerlingen die bedreigd zijn in hun ontwikkeling of opgroeien in een risicovolle omgeving.

1.2 Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding

Het PCLBL is het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding in Limburg. In Vlaanderen werkt elke school samen met zo'n centrum voor leerlingenbegeleiding. Samen met de school en een team zorgt het CLB ervoor dat een kind zijn kennis, talenten en vaardigheden op school zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Dit team bestaat uit volgende personen: artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, psychologen en pedagogen.

Normaliter zijn de CLB's ingedeeld in netten: CLB's van het gemeenschapsonderwijs (CLB GO), provinciale CLB's (PCLB), gemeentelijke CLB's (GCLB) en vrije CLB's (VCLB). Het provinciaal CLB werkt samen met en ondersteunt alle provinciale scholen in Limburg en enkele stedelijke en gemeentelijke scholen.

De volgende diverse disciplines werken op het PCLBL samen: administratieve werkers en administratieve medewerkers, arts, paramedische werker, psycho-pedagogisch consulent, maatschappelijk werker en de directeur.

1.3 Doelgroep

Zowel ouders, leerkrachten als leerlingen zijn welkom op het CLB. Zij kunnen hier terecht voor informatie, hulp en begeleiding. Ook mensen met een andere cultuur zijn welkom. In dit geval kan het zijn dat de CLB-medewerkers met een interculturele medewerker gaan samenwerken om zo de juiste hulp aan te bieden.

1.4 Takenpakket van de maatschappelijk werker

De maatschappelijk werker ondersteunt en motiveert de primaire opvoeders – school en ouders – om het welbevinden en de ontwikkelingskansen van leerlingen te verhogen binnen de domeinen Leren en Studeren, Schoolloopbaanbegeleiding, Sociaal en Psychisch functioneren en Preventieve Gezondheidszorg. De maatschappelijk werker begeleidt leerlingen binnen hun leer- en leefcontext door nieuwe perspectieven te openen in hun ontwikkeling tot zelfstandige volwassenen. Hij of zij vertegenwoordigt het maatschappelijk perspectief binnen de multidisciplinaire leerlingenbegeleiding. (PCLB, 2012)

1.4.1 Krachtlijnen

De CLB-praktijk wordt bepaald door volgende decreten: (PCLB, 2012)

- Het CLB-profiel: de operationele doelstellingen van de centra voor leerlingenbegeleiding (2009)
- Decreet betreffende rechtspositie (DRP) van de minderjarige in de integrale jeugdhulp (mei 2004)

Elke CLB-medewerker dient deze decreten toe te passen omdat de centra deel uitmaken van de integrale jeugdhulp in Vlaanderen. Het CLB-profiel en het decreet betreffende rechtspositie zorgen ervoor dat de werkingsprincipes een houvast bieden aan CLB en school.

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12274>

1.4.2 Leerlinggebonden aanbod

Binnen het leerlinggebonden aanbod wordt elke kernactiviteiten per beleidsdomein minimaal aangeboden. Dit zijn de fasen van het handelingsgericht werken: (PCLB, 2012)

1. Onthaal
2. Vraagverheldering
3. Het verstrekken van informatie en advies
4. Handelingsgerichte diagnose en advies
5. Kortdurende begeleiding
6. Samenwerken met netwerk

1.4.3 Schoolondersteuning

De rol van het CLB bij de schoolondersteuning is het ondersteunen en het helpen optimaliseren van de schoolinterne leerlingenbegeleiding.

De samenwerking met de school staat centraal en gebeurt op basis van subsidiariteit: de school is, samen met de ouders, de eerste verantwoordelijke voor de begeleiding van de leerlingen. Het CLB werkt aanvullend en ondersteunend ten aanzien van de school en ouders.

De samenwerking met alle actoren die betrokken zijn bij de leerlingenbegeleiding, moet er toe leiden dat de deskundigheid van de leerkrachten op het gebied van signaaldetectie en de draagkracht bij de opvang van leerlingen vergroot wordt. Daarnaast heeft de ondersteuning als doel tot een adequate vorm van leerlingenbegeleiding of zorgbeleid (fasen van het zorgcontinuüm) op school te komen. (zie puntje 2.11 in het theoretisch gedeelte en bijlage 5: zorgcontinuüm)

Er wordt een minimumschoolondersteuning aangeboden: (Verhaegen, 2009, pg 10-15)

- Informatieverstrekking.

- Draaischijffunctie.
- Participatie in overleg met betrekking tot leerlingenbegeleiding, georganiseerd door de school, waarbij op zijn minst participatie is in het overleg over afwezigheid op school.
- Participatie in schoolprojecten gericht op het beleid rond prioritaire doelgroepen. Dit zijn projecten die als doel hebben de leerlingen die leerbedreigd zijn door hun sociale achtergrond of leefsituatie, maximale kansen te bieden binnen het onderwijs.
- Samen met school acties ondersteunen die definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel moeten voorkomen.
- Samenwerking ondersteunen van scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs.

1.4.4 Leerplichtopvolging (LARS-TAS)

In het kader van de leerplichtbegeleiding heeft het CLB tot doel te voorkomen dat afwezigheden resulteren in een schoolse achterstand. Het CLB zoekt, samen met alle actoren die betrokken zijn bij de leerlingenbegeleiding, naar gepaste ondersteuning voor leerlingen, door de frequentie en de aard van hun afwezigheden, hun schoolloopbaan en hun ontwikkeling in gedrang brengen.

Leerlingen met minimum 10 halve schooldagen onwettige afwezigheid (ook wel B-code genoemd) worden expliciet door de school gerapporteerd aan het CLB. Dit geldt voor leerlingen van het lager onderwijs en leerlingen van het secundair onderwijs. Kleuters van de derde kleuterklas dienen 220 halve dagen voor dat schooljaar aanwezig te zijn geweest in een Nederlandstalige kleuterschool. Leerlingen die voldoende aanwezig zijn geweest, hebben het recht op toelating in het gewoon lager onderwijs. Indien dit niet het geval is, zal er in september door de klassenraad beslist worden of de leerling nog mag instappen in het eerste leerjaar. Wanneer er sprake is van 30 B-codes wordt het ministerie van onderwijs verwittigd. Er wordt een controleur gestuurd die alles zal nachecken.

Vanuit het CLB gaat er veel aandacht naar spijbelgedrag. Leerlingen met problematische afwezigheden worden besproken in de school met het CLB. Er zal nadien een begeleiding volgen waarbij de leerling en diens ouders toelichting krijgen over leerplicht en leerrecht. Het belang van de leerling om onderwijs te genieten wordt eveneens aangekaart. Samen met de leerling zal de CLB-medewerker een analyse maken van het spijbelgedrag (probleemanalyse) en zal er samen gezocht worden naar hetgeen de leerling nodig heeft om naar school te blijven komen (beleidsplan). (PCLB, 2012)

1.4.5 Registratie

Om een beter zicht te krijgen op het aantal vragen dat de CLB's behandelen alsook de thematieken en problematieken waarrond zij werken, vraagt de overheid een aantal

gegevens te registreren. De registratie gebeurt online op de website www.clb-LARS.be. LARS staat voor 'Leerling Administratie en Registratie'. ((Verhaegen, 2009, pg 15)

1.5 Voorstelling Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek

In dit eindwerk wordt de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek voorgesteld omdat zij open stonden voor het onderzoek betreffende het M-decreet en stonden hiervoor open. De leerkrachten van deze school hebben deelgenomen aan de enquêtes en de directeur en zorgcoördinator werden geïnterviewd. (<http://www.gemeentelijkebasisschool.diepenbeek.be/fb111sggh1177mbpd1mbpd141.aspx>)

1.5.1 Voorstelling school

De Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek is een school met een dynamisch team dat altijd graag klaar staat voor de leerlingen en hun ouders. De kleuterschool Rozendaal behoort ook tot de school. De eerste steenlegging en inhuldiging van de school in het centrum van Diepenbeek was in 1977.

De school staat open voor geplande oudercontacten en tussentijds overleg. Ook zijn ze open tot 20 uur tijdens de klastagen. Jaarlijks zijn er opendeurdagen waar iedereen welkom is. Tevens biedt de school nieuwe klaslokalen, een ruime refter, een grote sporthal, ... Alle lokalen zijn voorzien van splinternieuw meubilair voor het comfort en welbevinden van hun leerlingen.

De school heeft 1 directeur en 45 personeelsleden. Hieronder bevinden zich 2 administratiemedewerkers, 6 kleuterleerkrachten in de kleuterschool Rozendaal, 10 kleuterleerkrachten in de gemeentelijke school en 24 leerkrachten in het lager onderwijs. Op de school bevinden zich tevens 2 onderhoudswerkers en 1 personeelslid die tot de ICT-dienst behoort. Ondertussen kan vastgesteld worden dat de Gemeentelijke Basisschool van Diepenbeek een zeer grote school is aangezien de school meer dan 600 leerlingen in totaal telt.

In het centrum zijn er 4 eerste kleuterklassen, 2 tweede kleuterklassen en 2 derde kleuterklassen. Er is ook nog een zorgcoördinator voor de kleuterklassen en een leerkracht lichamelijke opvoeding.

In Rozendaal is er van ieder leerjaar één klasje. Bovendien is er ook hier een zorgcoördinator en een leerkracht lichamelijke opvoeding.

De lagere school heeft van het eerste leerjaar 3 klassen, het tweede leerjaar 4 klassen en de overige jaren bevatten alles 3 klassen van ieder leerjaar. Tevens zijn er 2 leerkrachten lichamelijke opvoeding, één zorgcoördinator, 2 onderhoudswerkers en een personeelslid van de ICT-dienst. Er kan dus gesteld worden dat de school een zeer groot aanbod van leerlingen heeft. (<http://www.gemeentelijkebasisschool.diepenbeek.be/>)

Deel 2: theoretisch luik

INLEIDING

Het onderwijslandschap is divers en ontwikkelt zich op verschillende domeinen waar haperingen zich kunnen voordoen. Leerlingen horen divers en verschillend te zijn. En op deze diversiteit hoort het onderwijslandschap in te spelen. Want deze leerlingen staan aan de wieg van hun leven. Het onderwijs heeft niet enkel aandacht voor de cognitieve aspecten van de leerling, maar ook voor alle aspecten waar het onderwijs een antwoord kan bieden. Er kunnen zich kleine problemen voordoen die kleine maatregelen nodig hebben. Maar soms zijn deze problemen zo groot dat er kan gesproken worden over een handicap of beperking. Hierdoor moest er op zoek gegaan worden naar een nieuw of ander beleid, wat heeft geleid tot het nieuwe M-decreet.

Mens en maatschappij beeld

Inclusie

Inclusie betekent insluiting in de samenleving van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten. Inclusie en integratie vullen elkaar aan in de hedendaagse maatschappij. In eigen woorden betekent inclusie dat de maatschappij zich zal aanpassen aan de noden van anderen en diversiteit als een meerwaarde zal beschouwen.

Inclusie wordt gebruikt voor personen met een handicap of functiebeperking, allochtonen en kansarmen.

Integratie

Integratie is een visie rond het werken met mensen met een beperking in de samenleving. Het vertrekt vanuit een erkenning van de handicap en de vaststelling dat de handicap niet met een eenvoudige ingreep kan gecorrigeerd worden. De persoon moet zich naar zijn omgeving, naar de maatschappij aanpassen.

Een voorbeeld hiervan is volgende: een blinde moet leren braillelezen zodat ze zelf hun integratie in de samenleving kunnen realiseren.

Segregatie

Letterlijk betekent segregatie "scheiding". Dit houdt in dat de maatschappij bepaalde groepen uit elkaar of apart wilt houden, buiten de maatschappij zelf. Met andere woorden een bepaalde groep zondert zich af van de maatschappij en trekt samen met mensen van dezelfde etniciteit.

Om een duidelijk beeld over mens en maatschappij te scheppen, worden volgende voorbeelden gebruikt. Een voorbeeld is een persoon met het Downsyndroom (Sofie). Sofie wil graag yogalessen gaan volgen. Het kan al eens voorkomen dat het licht tijdens

deze lessen uitgedaan wordt zodat de groep zich kan leren ontspannen. Maar Sofie is bang in het donker.

In een samenleving waar integratie heerst, zal Sofie zich moeten aanpassen aan de groep/maatschappij. Dit houdt voor haar in dat wanneer het licht uitgedaan wordt, zij kalm zal moeten blijven. Anders mag ze niet meer deelnemen aan de lessen.

In een samenleving waar inclusie heerst, zal de maatschappij zich naar Sofie aanpassen. Dit betekent voor Sofie dat tijdens de lessen het licht niet uitgedaan zal worden zodat Sofie zich op haar gemak voelt.

In een maatschappij waar op zijn beurt dan weer segregatie heerst, zullen er aparte yoga-lessen georganiseerd worden voor bijvoorbeeld personen met een handicap, een beperking, ... en yoga-lessen voor mensen zonder beperking.

Mensvisies

Een stoornis

Een stoornis is een lichamelijke of geestelijke afwijking waardoor iemand belemmerd wordt in zijn functioneren (Klasse, 2014, pg 2). Als je van een stoornis spreekt, kan dit zijn op het gebied van:

- Cognitie;
- Zintuigen;
- Taal;
- Organen;
- Ledematen.

Een stoornis is altijd objectief: het kan vastgesteld worden door een arts of psycholoog. Bijvoorbeeld als je niet kan horen, dan heb je een stoornis aan het oor.

Een beperking

Een beperking kan het gevolg zijn van een stoornis. Er is sprake van vermindering van mogelijkheden ten aanzien van gedrag of activiteit. Als je spreekt van een beperking, kan dit zijn op het gebied van:

- Communicatie;
- Verzorging;
- Lichaamsbeweging;
- Vaardigheden;
- Gedrag.

Een beperking houdt in dat je bepaalde activiteiten moeilijk kan uitoefenen. De meeste activiteiten zijn wel te verrichten als dit op een aangepaste manier kan. Bijvoorbeeld: als je doof bent, kan je moeilijk een gesprek volgen.

Een handicap

Het VN-verdrag omschrijft een handicap als volgt:

“Personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hun wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving”.

Er kan besloten worden dat een handicap een situatie is die zal of is ontstaan uit de confrontatie tussen de beperking van een persoon en de onaangepaste omgeving. Deze confrontatie(s) kunnen zich voordoen op verscheidene gebieden: scholing, arbeid, sociaal leven en vrijetijdsbesteding. De persoon die vindt dat hij/zij een handicap heeft, spreekt eerder vanuit een subjectief perspectief. De persoon ondervindt belemmeringen in het behalen van bepaalde doelen die hij belangrijk acht om te behalen. Belangrijk is om het begrip ‘handicap’ niet te eng te interpreteren.

Een voorbeeld: wanneer er geen gebarentolk is, kan een dove persoon moeilijk deelnemen.

<http://mens-en-samenleving.infonu.nl/pedagogiek/84742-het-verschil-tussen-een-stoornis-beperking-en-een-handicap.html>

2 Het M-decreet

2.1 Definitie

Het M-decreet is een decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

De ‘M’ staat voor maatregelen. Dit decreet houdt in dat het onderwijs zich zal aanpassen aan de leerling, niet andersom. Dit kan dan ook gelinkt worden aan de inclusiegedachte. Experts dienen hulpmiddelen aan te reiken aan de school zodat jongeren met specifieke onderwijsbehoeften verder geholpen kunnen worden. Zo krijgen leerlingen de ondersteuning die ze nodig hebben.

Het M-decreet hoort ervoor te zorgen dat kinderen met een beperking meer kansen aangeboden krijgen om in het gewone onderwijs les te volgen, mede door redelijke aanpassingen in een gewone school in het gewone onderwijs.

2.2 Historiek

Al heel wat jaren zijn er ‘klachten’ van heel het onderwijslandschap over de verouderde regelgeving betreffende het onderwijs. Er werd getracht oplossingen en ontwerpen aan te

reiken omdat er dringend iets moest gebeuren. De historiek en aanloop tot het M-decreet kan hieronder teruggevonden worden (zie bijlage 1: Historiek M-decreet).

- 1986: wet op buitengewoon en geïntegreerd onderwijs
- 1994: Salamanca-akkoord: dit akkoord van de UNESCO verplichtte de ontwikkelde- en ontwikkelingslanden om volledige onderwijskansen te bieden aan kinderen met een handicap. (<http://www.inclusiezeeland.nl/infosalamanca.html>)
- 1997: Decreet Basisonderwijs
(<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12254>)
- 1998: Inclusief Onderwijs (<http://www.inclusiefonderwijs.be/info/faq.html>)
- 2002: Discussietekst Maatwerk in Samenspraak
(<http://www.inclusiefonderwijs.be/Beleid/MaatwerkTekst.pdf>)
- 2004: Project “Begeleidingstraject voor leerlingen met specifieke noden” (naar aanleiding van de studie rond verwijzingspraktijken van de PMS-centra in 1998) in kader van ‘maatwerk in samenspraak’
- 2005 – 2010: Leerzorg:
  - o 2005: Discussienota
  - o 2007: Conceptnota
  - o 2008: Voorontwerp decreet
  - o 2009: gestrand wegens onvoldoende draagvlak
  - o September 2010: resonantiegroepen
- 2009: VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een handicap
- 2012 – 2013: Ontwerpdecreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften:
  - o DAM-decreet (<http://www.vvkbao.be/nieuws/dam-decreet-stand-van-zaken>)
  - o BNM-decreet
(<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoeften/beleid/BNM-decreet/default.htm>)
  - o M-decreet: inwerkingtreding 2015

Na de vele klachten over de verouderde regelgeving, werd na vijftien jaar een compromis gesloten, namelijk het M-decreet.

2.3 De aanleiding tot het nieuwe M-decreet

De huidige wetgeving is een verouderde en niet meer aangepaste regelgeving betreffende het buitengewoon onderwijs. Er hoort anders gedacht te worden over het onderwijs(systeem). We zijn nu van “Wat is er aan de hand met deze leerling?” naar “Wat heeft deze leerling nodig?” gegaan.

Het M-decreet is bovenal een eerste stap in de vertaling van het VN-verdrag, opgemaakt in 2006. Alle Vlaamse overheden hebben het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap geratificeerd in 2009. Het VN-verdrag stelt het garanderen van een inclusief onderwijssysteem voorop. Tevens wordt het recht op redelijke aanpassingen voor leerlingen met een beperking gegarandeerd.

Naast dit VN-verdrag kan men niet rond het gegeven dat het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs blijft stijgen (zie bijlage 2: evolutie van het leerlingenaantal in het buitengewoon lager onderwijs). Bijna 8% van de leerlingen heeft een attest buitengewoon onderwijs en bijna 7% zit effectief in het buitengewoon onderwijs. Deze cijfers zijn een reden tot reflectie. De leerlingen die geen begeleiding krijgen of begeleiding krijgen vanuit het GON-pakket, zijn hier uiteraard niet bij meegeteld. Dit zorgt ervoor dat het percentage hoger hoort te liggen. De begeleiding die hier uit voort hoort te volgen, kan op verschillende manieren gebeuren. Voorbeelden hiervan zijn: ondersteuning van de leerkracht(en), zorgen voor aangepaste materialen, hulp aan kinderen bieden, ...

Is het evident voor leerlingen om terug te keren van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs? Met dit decreet wordt ervan uitgegaan dat leerlingen van alle doelgroepen in de toekomst langer het gewoon onderwijs kunnen volgen op een kwaliteitsvolle en bovendien zinvolle manier. Het buitengewoon onderwijs zal altijd nodig blijven.

2.3.1 VN-Verdrag

Het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap werd op 13 december 2006 opgemaakt. In 2007 werd dit verdrag ondertekend door België. Het werd door Vlaanderen geratificeerd in 2009. Verwijzing naar artikel 24 via de website <http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoeften/leerzorg/VN/verdrag.pdf>.

Op 12 maart 2014 werd een belangrijke stap gezet door het Vlaamse Parlement: onderwijs zou meer inclusief gemaakt worden voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Voor het schooljaar is er bewust gekozen voor het geleidelijk invoeren van maatregelen voor deze leerlingen. Leerlingen die reeds gestart waren in het buitengewoon onderwijs en ingeschreven zijn, kunnen hun voorgaand traject nog steeds afwerken in het buitengewoon onderwijs. Leerlingen zullen door deze maatregelen minder snel de stap naar het buitengewoon onderwijs zetten. De middelen die hiervoor zijn vrijgekomen, zullen dan ook ingezet worden voor de ondersteuning van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

2.3.2 Doel

Het M-decreet heeft tot doel de toegangspoort open te zetten naar een meer inclusief onderwijs, leerlingen langer in het reguliere onderwijs te behouden en minder leerlingen laten doorstromen naar het buitengewoon onderwijs. Kinderen uit het buitengewone onderwijs horen makkelijker verwelkomd te worden in het gewone onderwijs. Het onderwijs vormt namelijk een afspiegeling van de maatschappij. En in deze maatschappij moeten kinderen leren dat ze allemaal tot dezelfde wereld behoren, met of zonder beperkingen.

Dankzij de redelijke aanpassingen in het gewoon onderwijs, krijgen kinderen met beperkingen vanaf schooljaar 2015-2016 het recht om zich in te schrijven in een gewone school. De redelijke aanpassingen die hierbij komen kijken, worden in '2.6 Redelijke aanpassing aan de onderwijsomgeving' besproken.

2.4 Denkwijze achter het M-decreet

Het onderwijs in Vlaanderen is wel degelijk van hoge kwaliteit. Vandaar dat velen zich afvragen waarom het huidige systeem aangepast moet worden. Er zijn een 3-tal vaststellingen gedaan: (Klasse, 2014, pg 3)

1. België heeft veel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, dit in tegenstelling tot andere Europese landen.
2. België kiest, meer dan andere landen, voor een oplossing in aparte scholen.
3. Het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs blijft groeien.

Het onderwijssysteem in België leidt dus tot segregatie. Dit betekent dat steeds meer leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften naar aparte scholen gaan. Hier is niets mis mee, want zowel gewone als buitengewone scholen leveren een goede kwaliteit.

De scholen moeten het dus niet beter gaan doen, maar de onderwijssystemen wel. Vlaanderen heeft zich al geëngageerd om inclusie de juiste plaats te geven, ook in het onderwijs. Dat ligt vast in het decreet over het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid (2008) en in het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (2009).

Inclusieonderwijs zorgt er niet voor dat het buitengewoon onderwijs ophoudt te bestaan. Inclusieonderwijs moet wel de eerste keuze worden. Het M-decreet vormt hierbij een hulpmiddel dat ervoor het onderwijssysteem in die richting zal sturen.

2.5 Krachtlijnen van het M-decreet

De krachtlijnen van het M-decreet worden door heel wat veranderingen aan het onderwijssysteem gestuurd: (Klasse, 2014, pg 4-5)

- Verandering van de structuur in het gewoon en buitengewoon onderwijs

- Zorgcontinuüm als uitgangspunt
- Rol van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB)
  - o Oriëntering van het buitengewoon onderwijs:
    - Wijziging inschrijvingsverslag
    - Toelatingsvoorwaarden voor het buitengewoon onderwijs
    - Toelatingsvoorwaarden voor GON

Hieronder worden de 5 krachtlijnen toegelicht:

1. Eerst gewoon onderwijs, nadien buitengewoon onderwijs. Het medisch model gedeeltelijk verlaten en meer de focus leggen op onderwijsbehoeften.

Er moet gekeken worden naar het antwoord dat de school kan bieden in het gewoon onderwijs in functie van de noden van een kind. “Wat heeft deze leerling nodig om te leren?” vormt hier het uitgangspunt van de school. Hieruit volgt dat de scholen een zorgbeleid moeten uitbouwen, ook wel het zorgcontinuüm genoemd.

“Wat heeft dit kind nodig om te leren?” is het uitgangspunt van het M-decreet. In de eerste plaats moet er gekeken worden naar het antwoord dat de school in het gewoon onderwijs kan bieden voor de noden van een kind. Iedere school moet een zorgbeleid uitbouwen. Dit hoort bovendien het uitgangspunt van iedere school te zijn. Zo kan er op zoek gegaan worden naar redelijke aanpassingen. Wanneer dit niet genoeg blijkt te zijn, kan de leerling naar het buitengewoon onderwijs gaan.

1. Recht hebben op een gemeenschappelijk curriculum met redelijke aanpassingen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Voortaan moeten de scholen kunnen aantonen dat ze samen met de ouders en het CLB naar aanpassingen zoeken. Kinderen met specifieke onderwijsbehoeften hebben hier zeker recht op. Voorbeelden hiervan zijn technische hulpmiddelen zoals een laptop met aangepaste leessoftware, langere toetstijden, ... De school kan tevens extra individuele begeleiding bieden.

2. Recht op inschrijven in een gewone school. De draagkrachtafweging voor leerlingen met een individueel curriculum.

Het M-decreet zorgt ervoor dat elke leerling het recht heeft om zich in te schrijven in het gewoon onderwijs. Een school kan hierdoor een leerling niet weigeren die gewone leerstof aankan vermits hij hulp krijgt via aangepaste maatregelen. Een inschrijving kan pas ontbonden worden na een gesprek tussen school, CLB en ouders. Tijdens dit gesprek wordt de (on)redelijkheid van de aanpassingen besproken. Deze beslissingen horen voldoende gemotiveerd te worden door de school.

3. Oprichting van type 9. Type 1 en 8 worden vervangen door 'Basisaanbod'.

Een nieuw type 'basisaanbod' zal van start gaan in het schooljaar 2015-2016 dat geleidelijk aan type 1 en type 8 zal vervangen. Het nieuwe type is er voor kinderen en jongeren die specifieke onderwijsbehoeften nodig hebben maar waar geen redelijke aanpassingen meer mogelijk zijn in het gewoon onderwijs.

Het nieuwe type is type 9 voor kinderen met autisme zonder verstandelijke beperking hebben, maar niet in het gewoon onderwijs terecht kunnen ondanks redelijke aanpassingen in de school. De leerlingen met ASS die zich nu in het buitengewoon onderwijs bevinden (deze leerlingen zitten nu in type 7), zullen van deze veranderingen niets merken. Zij kunnen in hun type of opleidingsvorm blijven zitten.

4. Nieuwe toelatingsvoorwaarden in het buitengewoon onderwijs en kwaliteitsverbetering van de diagnostiek.

Door nieuwe toelatingsvoorwaarden kunnen leerlingen niet zomaar overstappen het buitengewoon onderwijs. Hiervoor zal een vernieuwd verslag nodig zijn van het CLB. Zij dienen na te gaan of alle mogelijke maatregelen of aanpassingen genomen werden in het gewoon onderwijs vooraleer ze zullen doorverwijzen naar het buitengewoon onderwijs. Dit is één van de nieuwe taken van het CLB.

Voor GON-begeleidingen dient het CLB een gemotiveerd verslag af te geven. Dit kan door geen enkel andere instantie geleverd worden. Daarom dient de kwaliteit van de verslagen goed bewaakt te worden. Deze taak zal door de onderwijsinspectie opgenomen worden. Ondersteuning vanuit het buitengewoon onderwijs zal zeker nodig zijn. Daarom heeft het M-decreet een waarborgregeling opgenomen. Deze zorgt ervoor dat mensen, lestijden en expertise verschoven worden als door het M-decreet het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs daalt. De bestaande GON- en ION-begeleidingen blijven wel bestaan.

2.6 Redelijke aanpassingen aan de onderwijsomgeving

2.6.1 Redelijke aanpassingen

Een redelijke aanpassing is een maatregel die het effect van de beperking neutraliseert waarmee een persoon met een handicap te maken krijgt in een onaangepaste (school)omgeving. Deze redelijke aanpassing is altijd afgestemd op de specifieke en individuele ondersteuningsbehoeften van de leerling met een handicap/beperking.

Zoals voorgaand werd uitgelegd, wordt er in het VN-verdrag uitgegaan van redelijke aanpassingen. Het niet verlenen van deze redelijke aanpassingen wordt als een vorm van discriminatie beschouwd. Het is niet de bedoeling om leerlingen te bevoordelen, maar wel om nadelen van de onaangepaste omgeving te compenseren. Aan de hand van verschillende criteria wordt er bekeken of aanpassingen nodig zijn om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften mee te nemen in het gemeenschappelijk curriculum.

Tevens wordt er bekeken of de leerling studievoortgang kan maken op basis van een individueel aangepast curriculum, en of deze proportioneel of disproportioneel zijn.

Hieronder staan de voorwaarden waaraan de redelijke aanpassingen moeten voldoen:

- Aanpassingen moeten tegemoet komen aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling
- Aanpassingen dienen toe te laten dat de leerling op eigen niveau kan deelnemen aan dezelfde activiteiten als de andere leerlingen
- Aanpassingen laten toe dat werk in de klas of verplaatsingen binnen het schoolgebeuren zo zelfstandig mogelijk verlopen
- Aanpassingen garanderen de veiligheid en respecteren de waardigheid van leerlingen met specifieke noden

Een maatregel is “onredelijk” als de toepassing ervan de school onredelijk belast. “Onvoldoende” houdt in dat de school deze maatregelen wel heeft genomen of kan nemen, maar dat ze onvoldoende blijken om tegemoet te komen aan de behoeften van de leerling.

Een aanpassing moet:

- Doeltreffend zijn: zodat de leerling met een handicap of beperking daadwerkelijk kan participeren. De aanpassing moet een concrete verbetering realiseren.
- Een evenwaardige participatie van de leerling met een handicap of beperking mogelijk maken.
- Ervoor zorgen dat de leerling met een handicap of beperking zelfstandig kan participeren zonder hulp van derden.
- De veiligheid van de leerling met een handicap of beperking waarborgen.

(Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, 2014)

2.6.2 Redelijke aanpassingen zijn verplicht

Redelijke aanpassingen zijn verplicht voor de scholen door de anti-discriminatie wetgeving en het verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Wanneer een leerling met specifieke noden geweigerd wordt vanwege de redelijke aanpassingen die nodig zijn, wordt er gesproken van discriminatie. In dit geval zullen er sancties volgen. Deze verplichting geldt voor elke onderwijsverstrekker, onderwijsniveau en type onderwijs.

2.6.3 Wanneer zijn redelijke aanpassingen nodig?

Wanneer redelijke aanpassingen nodig zijn voor leerlingen met specifieke noden is het belangrijk om duidelijke afspraken te maken. Volgende stappen kunnen dan nauwgezet gevolgd worden:

- De leerling of ouders verwoorden de ondersteuningsbehoeften bij de leerkracht of schooldirectie.
- De school brengt de verschillende actoren samen: leerling, ouders, leerkracht(en), medewerker van Centrum voor Leerlingenbegeleiding en eventueel ondersteuners of zorgverleners. Samen wordt bekeken welke aanpassingen voorzien kunnen worden om een antwoord te kunnen bieden op de onderwijsbehoeften.
- De afspraken worden schriftelijk vastgelegd.
- De verschillende actoren overleggen regelmatig om de aanpassingen te evalueren.
- Als het gesprek moeizaam verloopt, kan beroep gedaan worden op een derde partij. (bijvoorbeeld lokale Meldpunt Discriminatie)

2.7 Inschrijvingsrecht

Dankzij het decreet krijgen leerlingen met specifieke noden inschrijvingsrecht in het gewone onderwijs. Of dit daadwerkelijk van toepassing zal zijn, zal nog afhangen van de aanpassingen die gemaakt moeten worden en of deze als redelijk beoordeeld kunnen worden. Er zal met meerdere dingen rekening gehouden moeten worden: financiële kosten, gebruiksfrequentie en –duur, impact op de school, impact van de aanpassing op de omgeving en andere leerlingen, het al dan niet ontbreken van gelijkwaardige alternatieven. De redelijke aanpassing(en) zal steeds individueel bekeken worden in overleg met alle actoren. De redelijke aanpassing is een individuele maatregel die afgestemd is op een specifieke leerling.

De school dient in geval van afwijzing een grondige motivatie voor te leggen en te verklaren waarom de aanpassing(en) als onredelijk beschouwd worden aan de ouders. Tot januari 2015 gold de inschrijving van een leerling voor de duur van de hele schoolloopbaan. Dit houdt in dat eens de leerling ingeschreven was, hij ingeschreven bleef.

Vanaf volgend schooljaar 2015, wanneer de nood aan aanpassing voor een leerling wijzigt en de school niet tegemoet kan komen aan deze noden, kan een verslag nodig zijn. De school organiseert dan een overleg met de klassenraad, de ouders en het CLB. Als het CLB een verslag levert, kan de school beslissen om de inschrijving te ontbinden, of om de leerling studievoortgang te laten maken in het individueel aangepaste curriculum. Ouders kunnen ook de keuze maken om het kind onmiddellijk in het buitengewoon onderwijs in te schrijven nadat het verslag door het CLB afgeleverd werd.

Zoals voorgaand vermeld werd, is sinds september 2014 enkel het CLB bevoegd om een verslag op te stellen dat toegang verschaft tot het buitengewoon onderwijs. Voor type 3 en 9 blijft een diagnose door een multidisciplinair team noodzakelijk. Het CLB kan slechts komen tot een “ernstig vermoeden van”.

Indien in 2015 een leerling van onderwijsniveau of type verandert, moet voor de leerling die reeds ingeschreven is in het buitengewoon onderwijs een verslag opgemaakt worden. De leerlingen beschikken over een oud inschrijvingsverslag dat aan minder strikte criteria moest voldoen. Om meer over de onderwijsbehoeften en de leerling te weten te komen, is een goed intakegesprek nodig. Dit is het eerste formele contact met de ouders van de leerling. Er kan toestemming gevraagd worden aan de ouders om de vorige school te contacteren.

Belangrijk blijft dat er voor ieder individueel kind een afweging gemaakt wordt. (BRUNEEL, 2014, pg 1-27)

2.8 Doelgroep

De doelgroep waarvoor het M-decreet ontstaan is, zijn leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Deze leerlingen kunnen volgens hun noden ingedeeld worden in types en onder opleidingsvormen vallen en zij kunnen ondersteuning krijgen via GON- en ION-begeleiding. Uiteraard vallen niet alleen voorgaande leerlingen hieronder, maar ook leerlingen zonder attest, diagnose of begeleiding. De doelgroep is dus zeer uitgebreid.

2.8.1 De types (in het buitengewoon onderwijs)

2.8.1.1 Verlaten van het medisch model maar deels de typologie behouden

Lager onderwijs

Zie bijlage 3: types niveau lager onderwijs en niveau secundair onderwijs.

HUIDIG	NIEUW
<ul style="list-style-type: none"> • Type 1: leerlingen met een licht mentale beperking • Type 2: leerlingen met een matig of ernstig mentale beperking • Type 3: leerlingen met ernstige emotionele of gedragsproblemen • Type 4: leerlingen met een lichamelijke beperking • Type 5: leerlingen in een ziekenhuis of in een preventorium • Type 6: leerlingen met een visuele beperking • Type 7: leerlingen met taal- en spraakstoornissen en kinderen met 	<ul style="list-style-type: none"> • Basisaanbod: leerlingen op basis van onderwijsbehoeften • Type 2: leerlingen met een verstandelijke beperking (IQ ≤ 60) + beperking in sociaal aanpassingsgedrag • Type 3: leerlingen met emotionele- of gedragsstoornis die geen verstandelijke beperking hebben • Type 4: leerlingen met een motorische beperking • Type 5: leerlingen die opgenomen zijn in een ziekenhuis, een residentiële setting of preventorium • Type 6: leerlingen met een visuele

<p>autisme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Type 8: leerlingen met ernstige leerstoornissen 	<p>beperking</p> <ul style="list-style-type: none"> • Type 7: leerlingen met een auditieve beperking, of taal- of spraakstoornis • Type 9: leerlingen met een autismspectrumstoornis die geen verstandelijke beperking hebben
--	---

(Klasse, 2014, pg 2)

De types zijn een indeling in het buitengewoon onderwijs volgens de handicap of de moeilijkheid van de leerlingen.

Type basisaanbod

Dit is een nieuw type dat type 1 en type 8 vervangt. Elke leerling die het gewoon onderwijs niet mee kan in het gemeenschappelijk curriculum komt in aanmerking voor dit type, tenzij de leerling voor een ander type in aanmerking komt. Er moet aangetoond worden dat de aanpassingen van STICORDI (Bijlage 4 : STICORDI-maatregelen) onvoldoende of disproportioneel zijn. Het verslag voor basistype geldt maximum 2 jaar, maar is verlengbaar na een beslissing van de klassenraad en het CLB. Er geldt voor dit type verplichte ondersteuning van de school in het buitengewoon onderwijs. Deze leerlingen kunnen zich in zowel het gewoon als buitengewoon onderwijs bevinden. Het CLB helpt bij het zoeken naar een school en biedt ondersteuning aan om een vlotte overgang te bespoedigen.

Type 9: voor leerlingen met autismspectrumstoornissen (ASS).

Secundair onderwijs

Binnen deze verschillende types kan gesproken worden over opleidingsvormen. (<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/439774-Buitengewoon+onderwijs.html>)

Deze hebben steeds andere doelstellingen in functie van de toekomst van de leerling:

- Opleidingsvorm 1

Deze opleidingsvorm bestaat binnen type 2, 3, 4, 6 en 7. Het doel is de jongere een sociale vorming/opvoeding te geven zodat hij in een beschermde leefomgeving kan wonen.

- Opleidingsvorm 2

Deze opleidingsvorm bestaat binnen type 2, 3, 4, 6 en 7. Tot doel heeft deze opleidingsvorm jongeren te trainen in algemene en sociale opvoeding/vorming en in

arbeidsvaardigheden. De jongere dient in een beschermde leef- en werkomgeving te kunnen wonen en werken.

- **Opleidingsvorm 3**

Deze opleidingsvorm bestaat binnen type 1, 3, 4, 6 en 7. De opleidingsvorm heeft tot doel de jongere een algemene, sociale en beroepsvorming te bieden. Het is de bedoeling dat de jongere zich later kan integreren in een gewone leef- en arbeidsomgeving.

- **Opleidingsvorm 4**

Deze opleidingsvorm omvat algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs. Er gelden hier dezelfde doelstellingen als in het gewoon secundair onderwijs. Deze opleidingsvorm bestaat niet voor jongeren met een verstandelijke handicap.

2.8.2 GON- en ION-begeleidingen

2.8.2.1 GON

GON staat voor geïntegreerd onderwijs. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die het gewoon onderwijs zitten en het gemeenschappelijk curriculum volgen, kunnen van GON-begeleidingen genieten. Hier is dan een bewijs en een diagnose van de handicap(s) nodig. Een GON-leerkracht (leerkracht of personeelslid van een school in het buitengewoon onderwijs) begeleidt en helpt de leerling, maar ook de ouders en klasleerkracht. (Klasse, 2014, pg 2)

De begeleiding kan verschillende vormen aannemen:

- Hulp voor het kind zelf
- Ondersteuning aan de ouders
- Ondersteuning aan de leerkrachten
- Aangepast leermateriaal voorzien/maken
- ...

Voorwaarden

GON-begeleiding is mogelijk voor:

- Leerlingen in het basisonderwijs en secundair onderwijs in Vlaanderen of Brussel;
- Studenten in een hogeschool en in een hoger beroepsonderwijs georganiseerd door een school voor voltijds secundair onderwijs in Vlaanderen of Brussel.

Om GON-begeleiding te krijgen, moet een leerling of student:

- Voldoen aan de toelatings- en overgangsvoorwaarden voor het gewoon onderwijs;
- Een gemotiveerd verslag hebben van het CLB;

- Voor de GON-begeleiding start, moet een integratieplan gemaakt worden met informatie over de leerling, aard van de integratie, ... Dit gebeurt uiteraard in samenspraak met de school in het buitengewoon en gewoon onderwijs en hun CLB's, ouders of leerling.

De leerlingen van onderstaande types moeten volgend schooljaar minstens 9 maanden voltijds buitengewoon onderwijs gevolgd hebben in hun type vooraleer ze GON-begeleiding kunnen krijgen.

- Type 1 en 8: deze twee types bestaat vanan volgend schooljaar 2015 niet meer. Ze worden vervangen door type basisaanbod.
- Type 3: deze leerlingen kunnen nu GON-begeleiding krijgen zonder in het buitengewoon onderwijs gezeten te hebben. Maar er moet een diagnose zijn gesteld en er moet een gemotiveerd verslag geschreven worden door het CLB.

Leerlingen die onder andere types vallen, kunnen meteen starten in het gewoon onderwijs en daar eventueel GON-begeleiding krijgen.

Procedure

Verschillende personen kunnen het initiatief nemen om GON-begeleiding aan te vragen: leerling, CLB of betrokken personen. De ouders, leerling en school van het gewoon onderwijs maken samen afspraken over de begeleiding. Deze afspraken komen in het integratieplan. De GON-begeleidingen zijn tevens gratis voor ouders en/of leerlingen.

<http://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/op-school/leerproblemen-en-studiebegeleiding/geintegreerd-onderwijs-gon-begeleiding-het-onderwijs>

2.8.2.2 ION

ION is een vorm van inclusief onderwijs. Inclusief onderwijs volgt de visie dat de doelstellingen in het onderwijs per leerlingen kunnen verschillen. De nadruk ligt op sociale integratie in de klas. Dit zorgt voor een iets andere doelstelling dan die van het GON. Leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke beperking(en) (type 2) volgen een individueel aangepast curriculum in het gewoon onderwijs. Een begeleider uit het buitengewoon onderwijs helpt de leerling, de ouders en de klasleerkracht, net als bij GON-begeleidingen.

Vanuit het buitengewoon onderwijs wordt er dus ondersteuning verkregen voor de lessen in het gewoon onderwijs. Dit geldt enkel voor het lager onderwijs, niet voor het kleuteronderwijs. De ondersteunende leerling zal 5,5 uren krijgen in het inclusief onderwijs en een integratietoelage. Dankzij deze ondersteuning is het de bedoeling om leerlingen zoveel mogelijk te laten deelnemen aan lessen en activiteiten.

<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/439774-Buitengewoon+onderwijs.html>

2.9 Zorgbeleid op school aan de hand van het zorgcontinuüm.

De school organiseert zijn zorg voor de leerlingen via het zorgcontinuüm. Het zorgcontinuüm is een opeenvolging van fasen in de onderwijsomgeving op het gebied van brede basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg (decreet basisonderwijs). Zie bijlage 5: het zorgcontinuüm.

(http://www.prodiagnostiek.be/w_verhoogde_zorg.php)

Het zorgcontinuüm kan vergeleken worden met de STICORDI-maatregelen. Dit kan teruggevonden worden in bijlage 5 'zorgcontinuüm'.

Fase 0 – brede basiszorg

Deze fase wordt voor door de school ingevuld. In deze fase zal de school vanuit een visie de zorg op ontwikkeling van alle leerlingen stimuleren en trachten problemen te voorkomen door:

- Een krachtige leeromgeving te bieden.
- De leerlingen systematisch op te volgen via het leerlingvolgsysteem.
- Actief te werken aan het verminderen van risicofactoren. Dit door bijvoorbeeld te werken met time-out, speelplaatsafspraken, betrokkenheid van de ouders, oudercontacten, ...
- Het versterken van beschermende factoren. Voorbeelden hiervan zijn verbinding maken met elke leerling, peter- of meterschap bij nieuwe leerlingen, werken aan sociale vaardigheden voor de groep, ...

Leerkrachten geven kwaliteitsvol onderwijs via onder andere: het creëren van een veilig pedagogisch klimaat, het realiseren van klasmanagement, het verzorgen van duidelijke en begrijpelijke instructies, ... Leerkrachten begeleiden alle leerlingen en voeren een open en opbouwende communicatie met ouders en opvoedingsverantwoordelijken.

Fase 1 – verhoogde zorgcontinuüm

Ook wordt deze fase door de school voorzien. Er wordt door de school extra zorg voorzien in de vorm van remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen. Dit voorafgaand aan de fase van uitbreiding van zorg. Deze zorg wordt uitgelegd in de woordenlijst. De maatregelen zijn afgestemd op de specifieke onderwijsbehoeften. Wanneer brede basiszorg niet meer volstaat, kan extra ondersteuning aan leerlingen gegeven worden. Oplossingen en manier van aanpak worden gezocht die verwerkelijkt kunnen worden in het gewoon onderwijs. Dit gebeurt in samenspraak met ouders en leerling. Voor de leerling worden extra maatregelen voorzien om het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen. Zodoende kunnen leerlingen zich blijven aansluiten bij de klasgroep en raakt het contact met de klas niet verloren. Doel

is om het gemeenschappelijk curriculum te realiseren met als finaliteit vervolgonderwijs, getuigschrift of diploma.

Het zorgteam tracht in overleg de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van leerlingen en ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en/of ouders in beeld te brengen en te formuleren. Op basis hiervan zal het team op zoek gaan naar een gerichte aanpak of interventie voor de leerling en bepalen welke stappen genomen zullen worden. Op vraag van school kan de CLB-medewerker een coachende rol opnemen naar de school toe. De ouders en leerling horen vanaf dit moment steeds geïnformeerd te worden.

Fase 2 – uitbreiding van de zorg

Wanneer de zorg in fase 0 en 1 niet meer voldoende blijkt te zijn, of wanneer er plots erg/meer gespecialiseerde hulp nodig is, zal het CLB betrokken worden in deze fase. De inspanningen van de leerling leveren geen of onvoldoende resultaat op. Hier ontstaat extra ondersteuning. In dit geval zal de school, in overleg met de ouders en/of leerling, het CLB-team betrekken. Het CLB zal dan een HGD-traject opstarten (bijlage 6: HGD-traject). Zij zullen zich richten op een uitgebreide analyse van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerlingen en de leerkrachten en ouders. De ondersteuningsinitiatieven vanuit brede basiszorg en verhoogde zorg worden nog steeds verder gezet. In samenspraak met de ouders zal het CLB bepalen welke bijkomende inzet van middelen, hulp of expertise wenselijk is, ten aanzien van de school en/of leerling. Het CLB zal naar de toekomst toe zich meer en meer specialiseren naar de ondersteuning op fase 2. Fase 0 en 1 zijn voor de school.

Het CLB-team krijgt hier een actieve leerlingenbegeleidende rol. Samen met het schoolteam en andere actoren, zal er gezocht worden naar een afstemming om de zorgvraag te optimaliseren. De leerlingenbegeleiding op individueel niveau kan in deze fase verschillende vormen aannemen: een HGD-traject, informatie- en adviesverstrekking zonder HGD-traject, kortdurende begeleiding en/of samenwerking met een netwerk. Aan de leerling of ouders wordt een verslag van het HGD-traject bezorgd, een gemotiveerd verslag of een gewoon verslag. Op basis van dit verslag zal het vervolgtraject van de leerling bepaald worden door leerling, ouders, CLB en school. Dit kan zowel het gemeenschappelijk als het individueel curriculum zijn.

Fase 3 – individueel aangepast curriculum

Wanneer in de adviesfase van het HGD-traject in fase 2 blijkt dat aanpassingen die nodig zijn om een leerling binnen de school mee te nemen binnen een gemeenschappelijk curriculum, ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn, wordt voor de leerling een verslag opgesteld. Op basis van dit verslag heeft een leerling inschrijvingsrecht in het buitengewoon onderwijs of kan het zich onder ontbindende voorwaarden inschrijven in het gewoon onderwijs. In beide gevallen wordt een aangepast curriculum aangeboden.

2.10 De rol van het CLB

Het Centrum voor Leerlingenbegeleiding heeft een grotere/belangrijke rol te vervullen met hetzelfde aantal personeel en middelen van weleer. Het CLB zal geraadpleegd worden wanneer een leerling nood heeft aan uitbreiding van de zorg. Het CLB zal dan een proces van handelingsgerichte diagnostiek opstarten. Dit houdt in dat school en CLB handelingsgericht gaan samenwerken. Het CLB en de scholen nemen gepaste maatregelen en zoeken naar redelijke aanpassingen waarbij ze samen de disproportionaliteit en de specifieke onderwijsbehoeften definiëren. Bij doorverwijzing van het gewone naar het buitengewone onderwijs zal de gewone school moeten aantonen aan de ouders dat ze in samenwerking met het CLB maatregelen ondernomen hebben en dat volgende maatregelen onredelijk zijn..

De CLB's moeten vanaf 2015 nieuwe en meer uitgebreide verslagen maken voor het buitengewoon onderwijs en gemotiveerde verslagen maken voor GON-begeleidingen. Hierbij moeten ze beroep doen op ruime informatie vanuit de school. De zorgen worden bevraagd: in welke mate hebben zij effect op het handelen en participeren van de leerling? Welke maatregelen heeft de school reeds genomen? Er is een bewijs nodig dat de noden van de leerling niet genoeg "matchen" met het zorgaanbod van de school. Hierdoor wordt de samenwerking tussen school en CLB nog belangrijker door het M-decreet.

Het CLB zal als monopoliespeler de enige leverancier van attesten zijn, maar ze zijn niet de enigen die mogen testen. Ze houden toezicht op kwaliteitsvolle diagnostiek, afstemming met zorgfases in het zorgcontinuüm en competentie-ontwikkeling binnen CLB en onderwijs.

[\(https://prezi.com/o96u2d9zbeqy/m-decreet/\)](https://prezi.com/o96u2d9zbeqy/m-decreet/)

2.10.1 Doelstellingen van het CLB ten aanzien van het M-decreet

- Sensibiliseren waarom wijzigingen nodig zijn
- Streven naar zoveel mogelijk gelijkgerichtheid
- Belang van 'attitudes' benadrukken
- Wijzigingen ten aanzien van de huidige context verduidelijken
  - o 'Nieuwe' spelregels GON en Buitengewoon Onderwijs
  - o Impact op trajecten van individuele leerlingen
  - o Impact op administratie

2.10.2 Toewijzing

In de beschrijving van fase 0 en 1 in het zorgcontinuüm is er in het M-decreet geen verwijzing naar het CLB. Het CLB heeft in deze fasen wel een ondersteunende rol maar dan als “schoolondersteuning”.

De taken van het CLB zijn ook ruimer dan het toepassen van het M-decreet. Het CLB-decreet, BVR (Besluit Vlaamse Regering) Operationele doelen, ... horen ook bij het takenpakket.

‘Scholen ondersteunen bij het werken aan een kansrijk en zorgbreed onderwijs voor alle jongeren als een kerntaak van CLB en pedagogische begeleiding.’ (tekst PBdKO en VCLB)

Het CLB kan 6 rollen opnemen. Het CLB als: (www.clbrollen.be)

1. Hulpverlener;
2. Coach
3. Netwerker
4. Professional
5. Teamlid
6. Taakbeheerder

Taken in de verschillende fasen van het zorgcontinuüm: (PBdKO en VCLB, z.d.)

- In brede basiszorg: CLB’er als coach
  - o Het CLB ondersteunt de school op vraag bij het uitzetten van schoolbrede preventieve acties of projecten inzake leerlingenbegeleiding en zorgbeleid, vanuit zijn medische en gedragswetenschappelijk expertise.
  - o Het CLB gaat in gesprek met de school en doet voorstellen die het zorgbeleid en de preventieve basiszorg van de school kunnen optimaliseren. De concrete uitwerking ervan gebeurt door de school, waar nodig ondersteund door PBD en CLB.
- In verhoogde zorg: CLB’er als coach
  - o Het CLB ondersteunt de leerkracht en het team in het bieden van verhoogde zorg aan leerlingen met specifieke noden. Het kan gaan om het bespreken, opvolgen en evalueren van lopende maatregelen die de school neemt, of het samen uitwerken van nieuwe maatregelen die een antwoord moeten bieden op de hulpvraag van de leerling.

- Het CLB werkt in deze fase niet rechtstreeks met de leerling, maar indirect via de leerkracht en het team (= consultatieve leerlingenbegeleiding, coachen van leerkrachten).
- In uitbreiding van zorg: CLB'er als netwerker
  - Samen met de leerkracht en het schoolteam, en in overleg met de leerling en de ouders maakt het CLB een grondige analyse van de onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht en de ouders. Vaak gebeurt dit aan de hand van een HGD-traject. Het einddoel is een advies over de gewenste ondersteuning, waar alle betrokkenen achter kunnen staan. (vermeld in het M-decreet)

Afhankelijk van het verloop van het HGD-traject in fase 2 van het zorgcontinuüm, maakt het CLB een 'verslag HGD-traject', een 'gemotiveerd verslag' of een 'verslag' op. Deze documenten hebben een invloed op de verdere schoolloopbaan van de leerling.

2.10.3 Wat verandert er voor het CLB?

De samenwerking met het netwerk wordt voor het CLB steeds belangrijker. Er moeten steeds redelijke aanpassingen uitgewerkt worden, verslagen dienen opgemaakt te worden over wat de school ondernam in de verschillende fasen van het zorgcontinuüm. Hier zal het leerlingendossier ook een belangrijke rol kunnen spelen.

Het CLB zal bovendien hun begeleidende rol behouden. Ze krijgen de taak om scholen te ondersteunen in de realisatie tot 'zorgzame school'.

2.10.4 Een aantal zorgen vanuit CLB-perspectief

De eerste zorg gaat uit naar een aantal leerlingen waarbij het aanbod mogelijk niet meer toereikend zal zijn. Hier wordt dan gesproken over leerlingen die door de **nieuwe criteria van type 2** uit de boot dreigen te vallen.

Een tweede zorg gaat uit naar de **medewerkers**, zowel binnen school en CLB, die opnieuw er een aantal opdrachten bij zullen krijgen. Dit zal gepaard gaan zonder meer middelen of personeel.

Een derde zorg gaat over de **toelatingscriteria** voor het type basisaanbod en anderzijds de toelatingscriteria voor de andere types. Krijgen leerlingen die niet tijdig aan een diagnose raken, maar wel aangewezen zijn op voorgaande types, het basisaanbod als alternatief?

Er is een vierde zorg betreffende de **rechten van kinderen met beperkingen** en hun ouders. Wanneer ouders hun kind(eren) gaan inschrijven in een school met gewoon onderwijs, voorziet het decreet hun erin dat de jongeren dit via een verslag doen onder 'ontbindende' voorwaarde. Scholen hebben het recht om deze inschrijving af te wijzen, of te 'ontbinden' wanneer zij kunnen motiveren dat aanpassingen disproportioneel of

onvoldoende zijn. Langs de andere kant maakt het decreet het mogelijk voor scholen een leerling die al reeds ingeschreven is, en die gedurende zijn traject een 'verslag' krijgt, na overleg met ouders, CLB en klassenraad en motivering van onredelijkheid van aanpassingen, de inschrijving kan ontbinden voor het komende schooljaar.

Tot slot is er nog de **betwisting** van het CLB-advies **voor ouders**. Bij betwisting kunnen ouders terecht bij het bemiddelingscommissie. Nadien gaat dit naar de Raad van State. Maar wat gebeurt er dan?

2.10.5 Attitude van de CLB-medewerkers ten aanzien van school en ouders

Een vraag van ouders moet als CLB-medewerker altijd als een terechte vraag verondersteld worden (cf. CN-verdrag). Als ouders van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ervoor willen kiezen om in te stappen in het gewoon of buitengewoon onderwijs, heeft men hier respect voor en beziet men dit als een ernstige vraag. Het CLB dient alle opties samen met de ouders te overlopen vooraleer de stap gezet wordt. Het CLB en de school/scholen moeten hierin hun verantwoordelijkheid opnemen, want leerlingen mogen niet zomaar doorverwezen worden.

Als ouders van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften willen kiezen voor het buitengewoon onderwijs, moeten alle mogelijkheden binnen het gewoon onderwijs eerst bekeken worden.

2.10.6 Impact op relatie tussen school en CLB

Er zal veel afhankelijk zijn van de visie en de attitude vanuit de scholen en CLB's. In de scholen waar de 'zorg' nog minder uitgebouwd is, zal de (grote) impact van het M-decreet wel voelbaar zijn. Kan het CLB rekenen op de school betreffende de onderwijsbehoeften die in beeld gebracht moeten worden? Kan de school rekenen op extra hulp van het CLB? Zal er een juist zicht verkregen worden op het aantal doorverwijzingen van de afgelopen jaren en tevens op het aantal GON-leerlingen?

Belangrijk is dat het CLB zich blijft profileren als een onafhankelijke rol. Dit wil zeggen dat het CLB niet afhankelijk is van de school. Het CLB zal oordelen of de school voldoende inspanningen levert, zal nagaan welke maatregelen genomen zijn, zal nagaan of deze maatregelen voldoende zijn om te motiveren dat de fasen binnen het zorgcontinuüm doorlopen zijn, ... Hierdoor lijkt het CLB een controlerende rol op te nemen. Zullen de scholen zich te gecontroleerd voelen? Hoe voelt het CLB zich bij deze rol?

De grootste verandering zal de koppeling met het zorgcontinuüm zijn. Een leerling zal pas doorverwezen kunnen worden naar het buitengewoon onderwijs als alle fasen van het zorgcontinuüm doorlopen zijn. In uitzonderlijke gevallen hoort er wel gemotiveerd te worden waarom het doorlopen van alle fasen niet relevant is. De school moet vanaf schooljaar 2015-2016 in kaart brengen wat deze fasen van zorg betekenen.

BESLUIT

In theorie horen alle scholen klaar te zijn voor de vernieuwing van het M-decreet en zal er wel een verschil merk- of voelbaar zijn in tempo. De vernieuwing zal vermoedelijk inslaan als een bom, waar dan meer weerstand geboden zal worden door de scholen. Want mensen houden niet zo van veranderingen. Het gesputter dat ontstaat bij verandering is niet altijd onterecht. Mensen hebben vaak niet zozeer weerstand tegen een idee, maar ze voelen zich overvallen. Deze weerstand heeft vaak te maken met angst voor het onbekende. Er wordt snel weerstand geboden wanneer mensen het gevoel van oneerlijkheid ervaren. Hoe kan er het beste omgegaan worden met deze weerstand?

Deel 3: praktisch luik

Het praktisch gedeelte van dit eindwerk bestaat uit drie onderdelen. De voormeting bestaat uit een enquête, de methodiek uit een uitgewerkte brochure/folder en de nameting bestaat uit een interview met de directeur en de zorgleerkracht van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek.

Er is gekozen om een kwalitatief onderzoek te verrichten. Dit is gekozen samen met de eindwerkbegeleider omdat het niet realistisch leek om alle scholen te bevragen in de vorm van een enquête (die samenwerken met het PCLBL). De doelgroep is te ruim om een kwantitatief onderzoek te verrichten.

Het onderzoek is toegespitst op 19 leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek. De reden om deze school te kiezen was omdat het CLB aangaf dat zij al gedeeltelijk in de vorm van het M-decreet inschrijvingen, leerlingen, ... aanpakken. Door deze enquête is het de bedoeling een huidig beeld te scheppen over hoe leerkrachten over het M-decreet denken. De methodiek dient ertoe om bewuster te worden van hetgeen het M-decreet inhoudt.

Ook is er een interview met de directeur en de zorgleerkracht van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek geweest om de visie en de gedachten die heersen omtrent het M-decreet na te gaan.

3 Enquête en interview

Er is gekozen voor een enquête omdat dit het meest haalbaar leek om respons te krijgen. Uit mondeling contact met de scholen bleek ook dat de meesten hier voor open stonden. Samen met de eindwerkbegeleider is deze enquête dan tot stand gekomen. Op voorhand is via mail toestemming aan de school gevraagd of zij een samenwerking wilden. In bijlage 7: toestemming enquête.

Er zijn in totaal 19 enquêtes afgenomen en dit respectievelijk bij de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek. De leeftijd van de leerkrachten bevindt zich tussen 21 en 60 jaar. De enquêtes zijn aan de leerkrachten persoonlijk afgegeven en op een bepaald moment terug verzameld om zo te bereiken dat alle enquêtes ingevuld werden. Vooraf werden de vragen aan de zorgleerkracht toegelicht om na te gaan of deze duidelijk waren. Het invullen van deze enquête heeft gemiddeld een tien tot vijftiental minuten in beslag genomen, afhankelijk van de hoeveelheid uitleg bij de open vragen. In bijlage 8 'enquête' kan de opgestelde enquête teruggevonden worden en in bijlage 9 'interview' kan het opgestelde interview teruggevonden worden. De resultaten kunnen onder punt 3.1 en 3.2 gevonden worden.

3.1 Resultaten enquête

Hieronder kunnen de resultaten van de enquête teruggevonden worden. Bij elk resultaat is getracht een vergelijking te maken met een ander onderzoek of enquête omtrent het M-decreet. Omdat het M-decreet nog een zeer recent onderwerp is, zijn er nog niet veel enquêtes waarmee de resultaten van deze enquête te vergelijken zijn. Voor een groot deel is deze enquête dus ook gebaseerd op eigen vragen. Indien ik vergelijk met een ander onderzoek, verwijs ik naar de website www.pov.be. Dit is een onderzoek dat is afgenomen bij 900 leerkrachten aan het basis en secundair onderwijs. Ook vergelijk ik met het onderzoek van Klasse die in 2014 een update gaven over het M-decreet.

Algemene gegevens

1. Geslacht

De doelgroep bestaat uit een zeer homogene groep aangezien de 19 bevroagden allen vrouwen zijn.

1. Leeftijd

21 – 30	7
31 – 40	3
41 – 50	7
51 – 60	2
60 < ...	0
Eindtotaal	19

De leeftijd tussen 21-30 en 41-50 jaar komt het meeste voor. De volgende leeftijdscategorie is de leeftijd van 31-40 jaar. Vervolgens kan de leeftijd van 51-60 jaar teruggevonden worden. Als laatste categorie zijn er de 60-plussers. In deze leeftijdscategorie bevond geen van de leerkrachten zich.

Specifiek

2. Hebt u al gehoord van het M-decreet?

Van de doelgroep geven 18 leerkrachten aan dat ze al van het M-decreet gehoord hebben. Slechts 1 leerkracht geeft aan dat ze hier nog niet van gehoord heeft. Dit is een antwoord waarvan ik over de correctheid twijfel. Indien deze vraag als 'nee' wordt beantwoord, is het eigenlijk praktisch onmogelijk om de rest van de enquête in te vullen.

3. In welke mate bent u op de hoogte van het M-decreet?

Goed	5
Matig	10
Slecht	4
Eindtotaal	19

Uit de resultaten van het vergelijkend onderzoek dat voorgaand vermeld werd, bleek dat 6,78% vond dat ze goed op de hoogte waren, 61,33% vond dat ze matig op de hoogte waren en 31,89% vond dat ze slecht op de hoogte waren. Dit zijn redelijk positieve antwoorden in tegenstelling tot het eigen onderzoek. Hierin vond iets meer dan de helft van de bevrageden dat ze matig op de hoogte zijn van het M-decreet. Ongeveer 2/5 van de bevrageden vinden dat ze goed op de hoogte zijn en tevens vindt ongeveer 2/5 dat ze slecht op de hoogte zijn over het M-decreet.

4. Hoe bent u op de hoogte gebracht van het M-decreet?

Internet	4
Krant	3
Televisie en radio	9
School	15
Andere	2
Eindtotaal	33

Deze vraag heeft meerdere antwoorden. In vergelijking met het onderzoek van de website <https://prezi.com/zdskql4piqul/copy-of-m-decreet/>. In dit onderzoek gaf 12 van de bevrageden aan via andere middelen op de hoogte te zijn gebracht over het M-decreet. Via de televisie en radio is 43% van de bevrageden op de hoogte gebracht. 46% is door de school op de hoogte gebracht en 37% via de krant.

Uit het eigen onderzoek geven 4 van de ondervraagden aan via het internet op de hoogte te zijn gebracht over het M-decreet. 3 van de bevrageden geven dan weer aan via de krant op de hoogte te zijn gebracht. Ongeveer 1/4 is via de televisie en radio op de hoogte gebracht en bijna de helft via de school. De overige 2 bevrageden zijn op de hoogte gebracht via andere middelen.

5. Het M-decreet gaat van start volgend schooljaar 2015-2016. Denkt u dat uw school voldoende voorbereid is op leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften?

Als we een vergelijking maken met het onderzoek van POV, geeft 26,44% aan dat ze voldoende voorbereid zijn en 73,56% haalt aan dat ze niet voldoende voorbereid zijn. Uit eigen onderzoek blijkt dat 1/5 aangeeft voldoende voorbereid te zijn, wat nauw ligt bij het percentage van het vergelijkende onderzoek. Het merendeel van de eigen bevroegde doelgroep, namelijk 4/5, ligt ook nog vrij nauw samen met het vergelijkende onderzoek. De onderzochte resultaten zijn dus iets negatiever wanneer we deze vergelijken met het onderzoek van POV.

6. Het M-decreet gaat van start volgend schooljaar 2015-2016. Denkt u dat uw school klaar is voor het M-decreet?

Uit dit onderzoek blijkt dat 2 bevroegden aangeven dat de school klaar is voor het M-decreet. Daar tegenover staan 17 bevroegden die denken dat de school niet klaar is voor het M-decreet. Dit is eigenlijk een vrij negatief antwoord. Het grote merendeel geeft aan niet klaar te zijn wat aangeeft dat de doelgroep niet weet wat hen te wachten staat.

7. Het M-decreet gaat van start volgend schooljaar 2015-2016. Bent u zelf als leerkracht voorbereid?

Uit dit onderzoek blijkt dat 2 leerkrachten vinden dat ze voorbereid zijn voor het M-decreet. Daar geven 17 van de bevroegden een ander antwoord. Dit is een resultaat dat toch weer net iets hoger ligt wanneer we dit vergelijken met het onderzoek van POV. In dit onderzoek vindt 14,22% van de bevroegden dat ze als leerkracht voorbereid zijn en vindt 85,78% dat ze niet voorbereid zijn.

8. Het M-decreet gaat van start volgend schooljaar 2015-2016. Bent u voldoende geïnformeerd?

Deze vraag wordt vergeleken met het onderzoek van POV. 12,56% van de bevroegden van het onderzoek van POV vindt zichzelf voldoende geïnformeerd te zijn, 87,44% vindt zich niet voldoende geïnformeerd te zijn. Dit is toch een redelijk contrast met het eigen onderzoek. 1/5 geeft hier aan voldoende geïnformeerd te zijn en 4/5 geeft aan niet voorbereid te zijn. Er is een verschil van ongeveer 10% met het vergelijkende onderzoek.

- 9. Inclusief onderwijs bestaat erin om kinderen met speciale noden (bv. Met een handicap) op te nemen in het gewoon onderwijs, en ze een onderwijsparcours te laten volgen zoals hun leeftijdgenoten. Belangrijk hierbij is dat de doelstellingen voor een inclusiekind niet noodzakelijk dezelfde moeten zijn als voor de andere kinderen van de klas. Denkt u dat inclusief onderwijs praktisch haalbaar zal zijn?**

Ja	0
Ja, maar na een bepaalde tijd	5
Nee	11
Andere mening	3
Eindtotaal	19

Uit eigen onderzoek blijkt dat niemand van de bevroagden aangeeft dat dit soort onderwijs praktisch haalbaar zal zijn. Daarentegen denkt $\frac{1}{4}$ van de bevroagden dat het haalbaar zal zijn, maar pas na een bepaalde tijd. $\frac{3}{5}$ geeft dan weer aan dat inclusief onderwijs helemaal niet haalbaar zal zijn. Als laatste zijn er 3 bevroagden die aangeven dat ze een andere mening hebben waaruit ik concludeer dat ze het nog niet weten.

In vergelijking met het onderzoek van POV is dit een vrij positief resultaat want in dit onderzoek geeft meer dan de helft aan dat het waarschijnlijk niet genoeg praktisch haalbaar zal zijn en minstens $\frac{1}{4}$ geeft aan dat het helemaal niet haalbaar zal zijn. Deze optelsom is hoger dan hetgeen uit eigen onderzoek blijkt.

- 10. Wat vindt u van inclusief onderwijs voor leerlingen met een beperking? (bv. Visueel zicht, gehoor, dyslexie, ...)**

Haalbaar	3
Niet haalbaar	9
Andere mening	7
Eindtotaal	19

Van de bevroagden geven 3 personen aan dat inclusief onderwijs haalbaar zal zijn voor leerlingen met een beperking, wat een zeer groot verschil is met de 50,67% uit het vergelijkend onderzoek van POV. Nog minder dan een vierde van de bevroagden geeft dus eigenlijk aan dat het haalbaar zal zijn, wat relatief weinig is tegenover de resterende antwoorden. de helft van het eigen onderzoek geeft op zijn beurt weer aan dat het niet haalbaar zal zijn om leerlingen met een beperking te introduceren in het inclusief onderwijs. dit is bijna een verschil van 10% van de bevroagden in vergelijkend onderzoek. $\frac{2}{5}$ geeft dan weer aan een andere mening hieromtrent te hebben, daar waar het

vergelijkende onderzoek een resultaat van 11,22% biedt. Het eigen onderzoek geeft dus een negatievere blik over de resultaten.

11. Wat vindt u van inclusief onderwijs voor (mede)leerlingen zonder beperking in de klas?

Haalbaar	8
Niet haalbaar	9
Andere mening	2
Eindtotaal	19

Van de eigen bevroegden vermoedt 2/5 dat inclusief onderwijs voor (mede)leerlingen zonder beperking in de klas niet haalbaar zal zijn. Dit is alweer een verschil van bijna 10% met het vergelijkende onderzoek van POV. Uit de volgende resultaten blijkt dat de helft van de bevroegden inclusief onderwijs niet haalbaar vindt, 38,11% uit het vergelijkende onderzoek toont dan weer aan dat ze het ook niet haalbaar vinden. Ook dit is weer een groot verschil van ongeveer 10%. Degenen met een andere mening sluiten nauw aan met de resultaten van de bevroegde enquête. Van de bevroegden geeft 11% aan een andere mening te hebben.

Uit deze vraag blijkt dat de bevroegde leerkrachten inclusief onderwijs voor (mede)leerlingen zonder beperking in de klas negatiever zien dan de bevroegden uit het vergelijkend onderzoek.

12. Wat vindt u van de gevolgen van inclusief onderwijs voor de leerkrachten?

Haalbaar	1
Niet haalbaar	11
Andere mening	7
Eindtotaal	19

Eén enkele persoon vindt de gevolgen van het inclusief onderwijs haalbaar voor leerkrachten. Van de respondenten geeft 3/5 aan dat de gevolgen niet haalbaar zullen zijn voor de leerkrachten, daar waar 65,11% uit het onderzoek van POV aangeeft het niet haalbaar te vinden voor leerkrachten. Degenen met een andere mening vormen een percentage van 2/5 van de bevroegden hebben een andere mening hierover. Dit tegenover 13% uit het andere onderzoek. Dit is toch een verschil van 24% in een minder positieve zin. Als de resultaten naast elkaar worden gelegd, kan geconcludeerd worden dat de cijfers toch redelijk uit elkaar liggen.

13. Wat vindt u van de gevolgen van inclusief onderwijs voor de school?

Haalbaar	3
Niet haalbaar	12
Andere mening	4
Eindtotaal	19

In vergelijking met de eigen enquête liggen de resultaten toch eerder uit elkaar. 3 bevroegden vinden dat de gevolgen voor de school haalbaar zijn, daar waar 3/5 aangeeft dat de gevolgen van het inclusief onderwijs voor de school niet haalbaar zal zijn. 1/5 geeft dan weer aan dat ze een andere mening hebben.

De resultaten liggen dus vrij sterk uit elkaar wat wel een te verwachten uitkomst was na het vaststellen van de vorige vragen. Ook dit is een minder positief resultaat wanneer we dit vergelijken met het onderzoek van POV. Hier vindt namelijk 34% inclusief onderwijs voor de school haalbaar. 46,44% vindt dan eerder dat het niet haalbaar zal zijn en 19,56% heeft hier geen mening over.

14. Wat vindt u van de gevolgen van inclusief onderwijs voor de maatschappij?

Haalbaar	5
Niet haalbaar	10
Andere mening	4
Eindtotaal	19

Vastgesteld werd dat $\frac{1}{4}$ van de bevroegden aangeeft dat de gevolgen haalbaar zullen zijn voor de maatschappij, wat toch een redelijk contrast is met de 56,33% van het vergelijkend onderzoek van POV die de gevolgen positief en haalbaar vinden. Daar waar 25,11% aangeeft dat het niet haalbaar zal zijn voor de maatschappij, geeft de helft van het eigen onderzoek aan dat de gevolgen van inclusief onderwijs niet haalbaar zal zijn. Zo'n 18% van het vergelijkende onderzoek geeft aan een andere mening hieromtrent te hebben. Dit resultaat ligt op zich wel vrij dichtbij het resultaat van het eigen onderzoek, namelijk 1/5 van de bevroegden heeft hier een andere mening over.

Ook is hier het resultaat minder positief dan het resultaat van het onderzoek van POV.

15. Kent u de nieuwe inschrijvingsprocedure van het M-decreet al?

Van de ondervraagden geeft 1/5 het antwoord "ja" op de vraag of de nieuwe inschrijvingsprocedure door de bevroegden gekend is. 4/5 geeft aan de nieuwe inschrijvingsprocedure niet te kennen. Op zich horen de leerkrachten niet al te veel op de hoogte te zijn over de inschrijvingsprocedure en –recht. Dit is meer de taak van de directie

en het secretariaat. Toch is het een hoog cijfer dat aangeeft dat het grootste deel van de bevroagden niet weet dat er een nieuwe inschrijvingsprocedure is ontwikkeld.

16. Indien u op de vorige vraag 'ja' antwoordde, vindt u deze nieuwe regeling goed en waarom?

De meerderheid van de respondenten geven aan dat de inschrijvingsregel al van toepassing was in hun school. Omdat deze inschrijvingsregel al gold, verandert er dus niet zoveel voor de leerkrachten en school. De vraag die wel bij het merendeel van de bevroagden heerst, is of er veel leerlingen zullen instromen in het gewoon onderwijs en wat zal er gebeuren met de té grote klasgroepen.

17. Wat zijn volgens u de bedenkingen rond het M-decreet? Welke verwachtingen heeft u hiertegenover?

Over het algemeen wordt aangehaald dat het niveau van de klas zal dalen. Er heerst de verwachting dat er meer ondersteuning en middelen nodig zullen zijn. Hoe kan eraan begonnen worden in de klas? Er zal minder tijd zijn voor de andere leerlingen en tevens minder intensieve begeleiding waardoor de leerkracht extra belast wordt. Er zal dus een grote heterogeniteit in de klas zijn. Is dit werkbaar? Het is een feit dat kinderen in het buitengewoon onderwijs nu specifieke begeleiding krijgen en voorbereiding naar de toekomst toe. Maar zal dit haalbaar zijn in het gewoon onderwijs? Zijn de scholen dermate aangepast voor het opvangen van kinderen met specifieke noden?

18. Hoe ziet u de rol tussen het CLB en de leerkrachten/school nu het M-decreet tot stand komt?

Bij alle antwoorden komt volgende vraag aan bod: hoe zal het allemaal praktisch haalbaar zijn? Hieruit kan geconcludeerd worden dat veel leerkrachten niet weten hoe alles aangepakt zal moeten worden. Wel geven alle leerkrachten aan dat ze graag de multidisciplinaire overleggen willen behouden en zich willen kunnen informeren bij het CLB. Er zal natuurlijk en zeker in de beginfase meer ondersteuning en actieve begeleiding nodig zijn waar ruimte open gelaten wordt om voorstellen te doen.

19. Denkt u dat het CLB nog steeds een grote rol zal spelen met betrekking tot de doorverwijzing van leerlingen van het gewoon onderwijs naar het buitengewoon onderwijs?

Het is een positief resultaat dat 13 bevroagden aangeven dat het CLB nog steeds een grote rol zal spelen met betrekking tot de doorverwijzing van leerlingen van het gewoon onderwijs naar het buitengewoon onderwijs. De resterende personen geven dan weer aan deze verwachting niet hebben.

20. Bent u al in contact gekomen met het CLB?

Een groot deel van de ondervraagden, namelijk 17 personen, geeft aan al in contact te zijn gekomen met het CLB. De overige personen zijn nog niet in contact gekomen met het CLB. Nochtans blijkt uit het volgende antwoord dat alle respondenten een positieve, negatieve of beiden ervaringen achter de rug hebben. Hierdoor twijfel ik aan de echtheid van de antwoorden die de 2 bevroagden als “nee” hebben aangeduid.

21. Indien u vorige vraag ‘ja’ beantwoordde, was dit een positieve of negatieve ervaring?

Positief	11
Negatief	3
Beide antwoorden	5
Eindtotaal	19

Uit de resultaten blijkt dat 3/5 van de respondenten een positieve ervaring achter de rug heeft met het CLB, daar waar 3 bevroagden aangeven een negatieve ervaring achter de rug te hebben. Toch geeft ¼ aan beide ervaringen gehad te hebben wat ervoor zorgt dat de positieve ervaringen toch hoger liggen dan de aangegeven positieve ervaringen.

22. Vindt u dat het CLB u goed geholpen heeft?

Ja	13
Nee	3
Beide antwoorden	3
Eindtotaal	19

Het blijkt dat 13 van de bevroagden aangeven goed geholpen te zijn door het CLB. Slechts een klein aantal, namelijk 3 personen, geven aan niet goed geholpen te zijn door het CLB. Daaruit volgt dan dat 3 bevroagden vinden dat ze beide ervaringen hebben gehad. Dit is een zeer realistisch beeld aangezien niet alle ervaringen met de partners altijd positief kunnen zijn. Het CLB kan ook niet altijd een antwoord bieden op de vragen die gesteld worden door de school.

23. Voor welke thema's zou u beroep doen op het CLB? Hier zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Leren leren	2
Leerproblemen en –stoornissen	15
Aandachtsproblemen en –stoornissen	11

Gedragsproblemen	17
Leerlingen met ontwikkelingsproblemen	15
Leerlingen met beperkingen	11
Moeilijke keuzes	3
Andere	0
Eindtotaal	74

Deze vraag geeft meerdere antwoorden. De resultaten die vooral naar voor komen, zijn de volgende: 1/5 geeft aan beroep te doen op het CLB voor leerproblemen en – stoornissen, iets minder als ¼ geeft aan om beroep te doen voor gedragsproblemen en 1/5 zou beroep doen op het CLB voor ontwikkelingsproblemen. De volgende hoge resultaten zijn beiden door 3 personen aangeduid voor aandachtsproblemen en – stoornissen en leerlingen met beperkingen. Slechts 3 personen zou contact opnemen met het CLB betreffende moeilijke keuzes en 2 personen voor het onderwerp ‘leren leren’. Niemand van de respondenten geeft aan voor een ander thema beroep te doen op het CLB.

24. Voelt u zich onzeker door het M-decreet?

Ja	14
Nee	4
Andere mening	1
Eindtotaal	19

Van de ondervraagden geeft ¾ aan dat ze zich onzeker voelen door het M-decreet. Daar tegenover staat 1/5 die zich niet onzeker voelen. Op zich is dit een vrij negatief resultaat als we bedenken dat meer dan de helft aangeeft zich hierover onzeker te voelen. Slechts 1 persoon geeft aan dat zij hier een andere mening over heeft.

25. Hoe ziet u het M-decreet toekomstgericht toegepast in uw school?

Het merendeel van de ondervraagden geeft aan dat ze veel steun aan elkaar zullen hebben. Succeservaringen en mindere ervaringen kunnen gedeeld met elkaar worden zodat er geleerd kan worden uit deze ondervindingen. Er wordt aangehaald dat er meer ondersteuning nodig zal zijn vanuit CLB en GON-/GOK-begeleidingen. De nodige expertise vanuit het buitengewoon onderwijs is voelbaar en nodig. De leerkracht zal de nodige begeleiding kunnen gebruiken. Differentiëren is één van de woorden die ook naar voor komen.

26. Door het M-decreet zullen meer leerlingen met gedragsproblemen in de gewone school blijven. Denkt u veel leerlingen met gedragsproblemen te mogen verwachten volgend schooljaar?

Ja	10
Nee	5
Andere mening	4
Eindtotaal	19

Volgens het onderzoek (Klasse: Update M-decreet: Maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, pg. 12-13) is het moeilijk om in te schatten hoeveel leerlingen er precies bij zullen komen in het gewoon onderwijs. Alle leerlingen die nu in het buitengewoon onderwijs zitten, mogen daar blijven. Voor nieuwe leerlingen van schooljaar 2015-2016 zal onderzocht worden of gewoon onderwijs mogelijk is met redelijke aanpassingen. Moesten alle leerlingen uit het buitengewoon onderwijs toch ineens naar een gewone school gaan, zou er gemiddeld per klas één leerling bijkomen.

Dit in tegenstelling tot de resultaten van de enquête. Uit de resultaten blijkt dat de helft van de ondervraagde leerkrachten leerlingen met gedragsproblemen verwachten komend schooljaar. $\frac{1}{4}$ van de bevroagden verwachten niet veel leerlingen met gedragsproblemen en $\frac{1}{5}$ gaf een andere mening aan. Hierbij werd vaak genoteerd dat ze het niet wisten.

27. Minder leerlingen in het buitengewoon onderwijs, betekent ook minder leerkrachten en begeleiders in het buitengewoon onderwijs. Denkt u dat deze begeleiders hun job zullen verliezen?

Volgens het onderzoek (Klasse: Update M-decreet: Maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, pg. 12-13) zullen er geen jobs op de helling staan. Sommige leerkrachten zullen in het buitengewoon onderwijs wel een andere taakinfilling krijgen: ondersteuning bieden aan leerkrachten en leerlingen in het gewoon onderwijs. Daar zal de expertise van deze personen nodig zijn. Er zal ook een waarborgregeling toegepast worden voor leerkrachten en begeleiders uit het buitengewoon onderwijs. Deze waarborgstelling houdt in dat mensen die geleidelijk aan meer lesvrij worden, opnieuw ingezet zullen worden voor de ondersteuning van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat $\frac{3}{4}$ van de bevroagde leerkrachten denkt dat begeleiders in het buitengewoon onderwijs hun job zullen verliezen. $\frac{1}{4}$ van de bevroagden denkt van niet.

28. Differentiëren is nog steeds erg belangrijk in de klas om verschillen tussen leerlingen te overbruggen. Maar ergens moet er een gemeenschappelijk niveau zijn in de klas. Door te differentiëren zal de lat in het onderwijs misschien verplaatst moeten worden. Wat denkt u dat er zal gebeuren?

De lat zal lager gelegd moeten worden.	16
De lat zal hoger gelegd moeten worden.	0
De lat zal hetzelfde blijven zoals het nu is.	3
Eindtotaal	19

Volgens het onderzoek van Klasse blijft het M-decreet uitgaan van een gemeenschappelijk curriculum waar de lat zal blijven liggen waardoor zoveel mogelijk leerlingen in het gewoon onderwijs kunnen blijven. Differentiëren behoort tot de basisvaardigheden die iedere leerkracht dient te bezitten. leerlingen die niet, mits redelijke aanpassingen, over de lat kunnen, hoeven hierover niet geduwd te worden. Er is een optie om deze leerlingen een individueel aangepast curriculum te bieden in het gewoon onderwijs. De lat hoeft niet omlaag te gaan.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat 4/5 denkt dat de lat lager gelegd zal worden en niemand denkt niet dat de lat hoger gelegd moet worden. 3 bevroegden vermoeden dat de lat hetzelfde zal blijven zoals deze nu is.

29. Denkt u dat kinderen met specifieke onderwijsbehoeften vanuit het buitengewoon onderwijs nog steeds de begeleiding zullen krijgen waar ze recht op hebben?

Volgens het onderzoek Klasse heeft het M-decreet als doel om aangepaste begeleiding te bieden aan kinderen met specifieke onderwijsbehoeften, eender waar zij naar school gaan. In het buitengewoon onderwijs zullen leerlingen de begeleiding krijgen die ze nodig hebben, als dit nodig is. Er wordt meer op het volgende de nadruk gelegd: begeleiding mag niet langer vasthangen aan een bepaalde locatie. In het gewoon onderwijs zal ook begeleiding aangeboden worden zolang de aanpassingen redelijk zijn.

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat 2 bevroegden denken dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften nog steeds de begeleiding zullen krijgen waar ze recht op hebben. Dit in tegenstelling tot 17 leerkrachten die denken dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften niet meer de begeleiding zullen krijgen waar ze recht op hebben.

Dit is ook weer een negatiever resultaat in vergelijking met het onderzoek van Klasse.

30. Kunt u meer uitleg geven over uw antwoord op voorgaande vraag?

Uit het onderzoek blijkt dat leerkrachten verwachten meer specifieke leerkrachten uit het buitengewoon onderwijs en extra ondersteuning te krijgen. Er zal dus meer expertise

nodig zijn. Tevens blijkt dat leerkrachten met de zorg zitten hoe het met de grote klasgroep zal gaan. Er is nog steeds een veilige en betrouwbare omgeving nodig voor kinderen uit het buitengewoon onderwijs. Zijn kleinere klasgroepen haalbaar? Hoe zal dit georganiseerd worden? Er wordt vermoed dat voor iedere leerling die uit het buitengewoon onderwijs komt en terug gaat naar het reguliere onderwijssysteem, niet meer de nodige begeleiding zal krijgen waar ze nood en recht op hebben.

31. Welke garantie, denkt u, is er dat alle scholen werk zullen maken van de redelijke aanpassingen die het M-decreet voorschrijft? Redelijke aanpassingen zijn bijvoorbeeld langere toetstijden, rustmomenten overdag aanbieden, technische hulpmiddelen aanbieden zoals laptop met leessoftware of een aangepaste stoel, ...

Alle scholen zullen met de aanpassingen 5 rekening houden.

De meeste scholen zullen met de 7 aanpassingen rekening houden.

Weinig scholen zullen met de 6 aanpassingen rekening houden.

Er zullen helemaal geen scholen zijn die 1 met de aanpassingen rekening houden.

Eindtotaal 19

Volgens het onderzoek staat in het M-decreet uitdrukkelijk vermeld dat het de opdracht van iedere school is om een zorgcontinuüm uit te bouwen en redelijke aanpassingen te doen. Het is altijd mogelijk dat sommige scholen zich meer zullen inzetten voor de redelijke aanpassingen, maar alle scholen dienen de redelijke aanpassingen te doen.

Dit in tegenstelling tot de resultaten van de enquête. ¼ van de bevroagden geeft aan dat alle scholen rekening zullen houden met de aanpassingen. 2/5 zegt dat de meeste scholen zullen rekening houden met de aanpassingen. Volgens 6 bevroagden zullen weinig scholen hiermee rekening houden en één bevroagde geeft aan dat er geen scholen zullen zijn die met de aanpassingen rekening gaan houden.

3.1.1 Samenvatting van de resultaten

Als we alle resultaten naast elkaar leggen en vergelijken, kan er geconcludeerd worden dat de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek zich nog niet klaar voelen voor het nieuwe M-decreet. Dit blijkt uit vraag 4 en vraag 6-10. Uit de resultaten van dit onderzoek geeft de grote meerderheid aan dat zij zich niet klaar voelen, er niet klaar voor zijn en denken dat de school nog niet klaar is voor de impact van dit nieuwe decreet. Uit de resultaten blijkt tevens dat zij niet weten wat ze volgend schooljaar mogen verwachten. Ze hebben nog geen duidelijk zicht op. Wat voornamelijk uit de resultaten

naar voor komt, is dat de leerkrachten vermoeden veel taken erbij te krijgen en ze weten niet hoe ze dit moeten aanpakken volgend schooljaar.

In 3.6 geef ik dan ook aanbevelingen die ik uit deze resultaten kan geven.

3.2 Resultaten interview

Hoe gaat u nu om in de klas met kinderen met leerproblemen en -stoornissen? (Dyslexie, dyscalculie, dysorthografie, ...)

Zorgleerkracht: *“We werken met niveaugroepen in het eerste leerjaar voor lezen, dan wordt er eigenlijk zeer sterk gedifferentieerd en op maat gewerkt. Ook voor rekenen in het tweede leerjaar wordt er op dezelfde manier gewerkt. “Zwakkere” kinderen worden naar de zorgleerkracht gebracht, matige en sterke kinderen blijven in de klas bij de juf maar een aantal cognitief “zwakkere” kinderen mogen aan hulptafel in klas gaan zitten. In iedere klas, eerste en tweede graad, bevindt zich een hulptafel. Er wordt de instructie gegeven om iedereen aan het werk te zetten en bij extra uitleg mogen de leerlingen naar de hulptafel gaan. Dit is standaard bij ons. Er zijn specifieke kinderen met leerstoornissen, maar in feite is er geen attest leesstoornis nodig bij ons. In de mate van het mogelijke proberen we rekening te houden met alle leerlingen. De STICORDI-maatregelen komen ook aan bod, en deze worden gemeld aan de juf. Ze worden ook in het dossier vermeld, ook bij ernstige problemen. Dit is vooral voor wanneer effectief de diagnose ASS of aandachtstoornissen is gesteld. Ook naar het middelbaar toe, als er geen vooruitgang maar eerder achteruitgang is, hebben we liever dat de leerlingen een diagnose gesteld krijgen. Bij ontwikkelingsproblemen kijken we wat er al gedaan is en wat geholpen heeft. We kijken naar wat de leerling naar de toekomst toe nodig heeft. Nu is er maar één leerkracht in het lager per klas, maar in het secundair heeft een klas meerdere leerkrachten waardoor de leerkrachten wel dienen te weten waarmee ze rekening horen te houden.”*

Directeur: *“We proberen allereerst in de klas differentiatie te doen. Wanneer dit niet vlot verloopt, proberen we de zorgleerkracht mee te integreren in de klas. De STICORDI-maatregelen worden ook aan- en toegepast. We vragen soms hulp aan het CLB en desnoods voeren we een individueel traject in. We stellen niet zomaar een handleiding op, dat zou niet fair zijn tegenover de ouders en de leerlingen. We geven signalen mee zodat de lijn gelijk doorgetrokken kan worden. Leesteksten kunnen op voorhand meegegeven worden aan bijvoorbeeld leerlingen met dyslexie zodat zij deze kunnen doornemen. Zo zijn er heel wat compenserende maatregelen. Zo is het verhaal ook duidelijk naar de ouders toe. Als je zo veel compenseert moet het in principe correct zijn naar het kind. Na het lager onderwijs moeten we een realistisch beeld kunnen doorgeven naar het secundair onderwijs.”*

Zorgleerkracht: *“In feite worden de leerlingen niet anders geëvalueerd. Soms worden ze wel iets anders geëvalueerd bij het voorlezen. Vroeger hadden ze de lange teksten die ze op voorhand mochten lezen. Nu worden de toetsen niet meer meegegeven. Sommige*

leerlingen konden de toetsen van begrijpend leren met SPRINT maken. Het B-traject voor sommige leerlingen bieden wij ook aan. Dit is een aangepast bundeltje met alle onderdelen van wiskunde waarin zij bijvoorbeeld van getallenkennis oefeningen moeten maken. Dit is normaal leerstof die zij kennen, maar we stellen zelf vast dat dingen vaak vergeten worden. Voor spelling worden soms woordpakketten meegegeven die op voorhand geoefend mogen worden. En voor Frans, dit wordt met de ouders en leerkrachten op voorhand besproken, krijgt iedereen dezelfde toets, maar zij krijgen een woordlijst met de schrijfwijze zonder betekenis en dan moeten zij het wel kunnen vertalen, maar ze mogen wel kijken naar de schrijfwijze. Kinderen waarvan we weten dat ze het moeilijk hebben met Frans, die naar een B-jaar zullen gaan, krijgen dan deze woordenlijst. Soms lezen we korte teksten voor, SPRINT passen we toe waar kan. In het B-traject voor wiskunde krijgen leerlingen een aangepaste bundel, en voor spelling krijgen de leerlingen woordpakketten mee naar huis. Voor Frans krijgen ze dan de woordenlijsten mee.”

Hoe gaat u nu om in de klas met kinderen met aandachtsproblemen en -stoornissen?

Directeur: “Eerst klasdifferentiatie binnenin compenseren en nadien doen we verder onderzoek. Na diagnose kunnen we gericht werken. Zo kunnen we maatregelen nemen daarnaartoe. We kunnen ook een intelligentietest vragen, we vragen het ‘handelingsgericht werken principe’, het HGW-principe in samenspraak met het CLB natuurlijk. Naar het M-decreet toe zie ik niet dadelijk heel grote verschuivingen. Op dit moment heb ik nog niet zo’n zicht op het aantal leerlingen met een handicap of beperking. We willen iedereen helpen, maar het moet ook draagbaar zijn voor ons.”

Hoe gaat u nu om met kinderen met ontwikkelingsproblemen?

Deze vraag wordt voorgaand beantwoord.

Hoe gaat u nu om met kinderen met een beperking? (mentaal en fysiek)

Zorgleerkracht: “Deze leerlingen hebben we eigenlijk nog niet gehad. Bijvoorbeeld wel kinderen met een plasprobleem, maar het is nog niet echt voorgekomen. Er is wel al een aanvraag geweest, de ouders zijn op zoek naar een school. Zelf hebben we nog niet iemand gehad met dergelijke beperking.”

Directeur: “Op dit ogenblik hebben we deze leerlingen nog niet. Maar ik veronderstel wel dat deze vragen zullen komen. We vragen altijd dat de zorgcoördinatoren, directie, ouders en CLB samen kijken naar de mogelijkheden. Het moet haalbaar en draagbaar zijn voor leerling en school. De leerlingen zullen door het M-decreet wel komen, zorgcoördinatoren en directie dienen dan goed overeen te komen.”

Welke extra maatregelen of acties worden nu genomen in de klas om leerlingen met extra noden te ondersteunen of te begeleiden?

Zorgleerkracht: “Zoals iemand met concentratiestoornissen wordt vooraan gezet bij de juf, soms achteraan maar dat is zelden. Dit is dan omdat de leerlingen zich niet kunnen storen aan geluiden achter hun. De juf kan soms eens gewoon aanwijzen of tikken op de bank. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld ook gebruik maken van kaartjes die ze om kunnen draaien waardoor de juf weet dat er iets is.”

Directeur: “We nemen sowieso de nodige stappen zodat de leerling de nodige bagage meeneemt. Iemand die niet kan meevolgen, raakt gefrustreerd en ongelukkig. Iedereen streeft er toch naar dat de leerlingen gelukkig zijn. Je kan ofwel compenseren in hoeveelheid en tijd. In hoeveelheid minder oefeningen maken. Je kan met partnerwerk ervoor zorgen dat de sterke en minder sterke leerlingen elkaar helpen. De teksten op voorhand meenemen, het toepassen van SPRINT. Degenen die de diagnose wel of niet hebben, krijgen de middelen toch toegereikt. In een klein groepje aan de hulptafel wordt extra hulp aangeboden.”

Welke structuur biedt u aan voor kinderen die toch problemen hebben, maar geen diagnose?

Zorgleerkracht: “Deze vraag werd eigenlijk al wat beantwoord. We zetten de leerlingen vooraan of achteraan, afhankelijk van hun behoeften. We doen vooral aan maatwerk. Er wordt dus op maat van de leerling gewerkt.”

Hoe ziet u deze werking nu het M-decreet eraan komt?

Directeur: “Ik denk dat er toch wel een bepaalde vormen van ongerustheid zijn in het buitengewoon onderwijs. De kinderen die hier in het reguliere onderwijs instromen dienen expertise te krijgen vanuit het buitengewoon onderwijs. Er zal minder snel instroom naar buitengewoon onderwijs zijn. Er zal een soort vertraging van het gewoon naar het buitengewoon onderwijs zijn. Als een kind daar echt aan zijn trekken komt, zou ik het jammer vinden dat de leerling niet naar het buitengewoon onderwijs zou kunnen gaan. De stappen van het zorgcontinuüm volgen wij al, we hebben een vrij stevig zorgplan. We weten niet hoe het buitengewoon onderwijs tegenover het gewoon onderwijs staat. Dit zijn vraagtekens die beantwoord zullen worden eens het M-decreet in de scholen van toepassing is.”

Zijn er extra maatregelen ten opzichte van de bovenstaande doelgroep die net genoemd werd? (bijvoorbeeld: dagplanning, toetsvragen extra voorlezen voor iemand met dyslexie? STICORDI-maatregelen?)

Directeur: “De hoeveelheid tijd, minder oefeningen moeten maken, partnerwerk, SPRINT, toetsen met de zorgjuf in kleine klassen, ...”

Wat vindt u belangrijk in de begeleiding van kinderen met extra noden? Hier zijn meerdere antwoorden mogelijk. (Sociaal-emotionele noden, cognitieve noden, andere: ...)

Zorgleerkracht: “We moeten vooral rekening houden met de sterke kanten van het kind, wat kan hij goed en van hieruit vertrekken. De bedoeling wanneer ze naar een MDO komen is dat leerkrachten kijken naar hetgeen leerlingen goed kunnen en niet de negatieve kant in de picture zetten. Sociaal emotioneel kijken naar de verhouding wat het zwaarste doorweegt. We moeten kijken of de leerling sociaal-emotioneel sterk staat, maar vaak staan die kinderen niet zo sterk in hun schoenen en dan is het belangrijk dat de kinderen de bevestiging krijgen van “hé, dit kan jij heel goed!”. We kijken naar hetgeen het zwaarste doorweegt en niet specifiek naar een bepaalde nood.”

Directeur: “Dat is moeilijk om er een uit te pikken. Het kind op zichzelf moet je bekijken en je moet inspelen op de nood. Je kan geen nood wegnemen. Het ene probleem kan weggaan of in de weg staan van de andere noden. Je moet het geheel en de nood samen bekijken van het kind. Het is eerder leerlinggebonden.”

Wat moet er volgens u veranderen om het ideale onderwijssysteem te verkrijgen/creëren?

Zorgleerkracht: “Dat is een moeilijke vraag hoor. Eigenlijk zie ik gewoon het onderwijs evolueren naar een buitengewoon onderwijs. Expertise, logo, ... er zijn zoveel kinderen die buiten school naar een logopedist moeten gaan maar dit kan extra belastend zijn. Het zou fijn zijn moest dit geïntegreerd worden in de zorg van de school. Het CLB permanent aanwezig in de mate van het mogelijke. We hebben 600 kinderen op school met veel noden die steeds zullen groeien. We steken veel werk in individuele aanpassingen en begeleidingen. Om de ouders dit extern te laten doen, dit is niet echt haalbaar. Vaak denk ik: ‘Hoe doen de ouders dit allemaal? Hoe krijgen ze het huiswerk nog gedaan?’ Met het M-decreet doen we nu al aanpassingen in de mate van het mogelijke. Iedereen heeft aanpassingen of een hulpmiddeltje nodig, of hier een stoornis aan vasthangt of niet. Ik heb ook soms nog een hulpmiddeltje nodig om bijvoorbeeld aan iets te denken. Hier komt veel bij kijken en ik weet niet of de minister van onderwijs er zicht op heeft wat dit teweeg zal brengen in het onderwijslandschap. Er zal serieus bijgepast moeten worden. Het is niet makkelijk om te evalueren naar zo’n onderwijssysteem. De te grote klassen moeten ook aangepast worden. Op zich, ik wil absoluut met het M-decreet werken maar er moet tussentijds goed geëvalueerd worden en zorgleerkrachten moeten goed geïnformeerd worden. Maar degenen die in de klas bezig zijn, weten niet goed wat ze moeten verwachten. Voor hun is het nog moeilijker en belastend. Alles moet goed genoteerd worden. In hoeverre zal dit gaan? Wat moet genoteerd worden en wat niet? Moet het geven van een tafelkaart genoteerd worden? Gewoon onderwijs evolueren naar buitengewoon onderwijs, er is meer expertise nodig, logo. Er moet meer werk in de zorg verwerkt worden. Het CLB permanent aanwezig zou het ideale zijn. Klassen zijn nu te groot.”

Directeur: “Meer ondersteuning op verschillende vlakken. Men verwacht nu na het M-decreet dat kinderen met bepaalde beperkingen meer aan hun trekken gaan komen. Dit is

een uitdaging maar je hebt maar het personeel dat je hebt. Wij gaan ervoor zorgen zonder dat je aan je punten moet gaan, dat de leerling de nodige ondersteuning krijgt en hierop proberen we in te spelen. Maar het buitengewoon onderwijs dient wel te blijven. Er is meer ondersteuning nodig vanuit het buitengewoon onderwijs. De leerkracht moet ook de kans krijgen om mislukkingen en successen te bundelen en te gebruiken naar het volgende toe.”

Ziet u het buitengewoon onderwijs en het gewoon onderwijs samen werken? Op welke manier zit u dit?

Zorgleerkracht: *“Ja, de samenwerking maar ja, hoelang zal dit duren? Ik denk dat er eerder groen naar elkaar gekeken zal worden omdat ze zeggen dat leerlingen afgenomen zullen worden. Leerlingen kunnen niet meer geweigerd worden met een gemotiveerd verslag onder ontbindende voorwaarden. Er zullen moeilijke punten komen. Er zijn kinderen die terug zullen komen maar ook veel die beter in het buitengewoon onderwijs blijven. Er moet een verschil blijven tussen gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs. We willen de middenmaat voorttrekken. Er zijn andere manieren van werken in het buitengewoon onderwijs. Er zal expertise van daar nodig zijn om dit op te vangen.”*

Directeur: *“Ik denk dat wel maar ik denk dat het buitengewoon onderwijs schrik heeft dat het buitengewoon onderwijs zal leeglopen. De toekomst zal dit wel uitwijzen. Anders kan er een vertekend beeld ontstaan. Het wringt mij soms dat met hetgeen ik moet roeien, ik anderen tegen de borst moet stoten.”*

Hoe denkt u dat het buitengewoon onderwijs en het gewoon onderwijs eruit zal zien toekomstgericht, door het M-decreet?

- a. Het gewoon onderwijs en het buitengewoon onderwijs blijft behouden, zoals het nu is.**
- b. Het gewoon onderwijs zal meer uitgebouwd worden. Het buitengewoon onderwijs wordt kleinschaliger en minder toegepast.**
- c. Er komt een grote school voor die toegankelijk is voor iedereen. Alle leerkrachten werken samen in één school.**

Zorgleerkracht: *“Ik denk eerder op dit moment B. Zo ziet het er nu naar uit.”*

Directeur: *“C. Maar ze kloppen alle drie. Het ideale is ‘c’ maar dan ben ik filosofisch bezig. De eigenheid van de school zal verloren gaan. Een kind hoort nog altijd naar de school in zijn dorp te mogen gaan. Stel dat er zo’n instroom zal komen, dan weet ik het ook niet dadelijk. Dan zou ‘c’ wel de ideale oplossing zijn. Maar dan moet je met de grove borstel doorheen de school moet gaan. Maar hoe gaan ze dit klaar krijgen? Elke school heeft zijn eigenheid. Ik voel me goed bij de eigenheid van deze school. Als je meegaat in de filosofie van de beleidsmakers, dan zou ‘c’ het ideale onderwijs zijn.”*

Hoe denkt u dat een kind het ervaart om van het gewoon onderwijs naar het buitengewoon onderwijs te gaan?

- a. Positief, omdat ...
- b. Negatief, omdat ...
- c. Andere: ...

Zorgleerkracht: “Dat weet ik eigenlijk niet. Ik hoop dat ze er geen verschil in merken, dat er geen positieve of negatieve bijklank is. Als je van school verandert, is dat voor iedereen wel een beetje spannend. Als dat nodig is, voelt dat kind het zelf ook aan. Hij voelt aan dat hij daar gelukkiger zal zijn, dat hij daar betere punten kan halen. Het hangt er ook van af hoe de ouders daarnaar kijken. Iedereen ervaart dit anders.”

Directeur: “Hangt er een beetje van af. Het ervaringsproces van de ouders houdt ons soms wat tegen. We willen een bijzonder traject aanbieden. We willen kunnen zeggen wat het kan, maar soms moet aangegeven worden wat niet kan. Het buitengewoon onderwijs kan ingaan op de positieve ervaringen, de succeservaringen wat een groot voordeel is. Je moet hier ook geraken en aanvaard worden. Je moet alles opentrekken en eerlijk met elkaar communiceren: dat zijn de wensen en noden. We gaan hierin mee maar we moeten eerlijk zijn. We doen ons uiterste best en engageren ons hiervoor. Maar als dit tegen zou kunnen draaien mogen we elkaar niet tegen de borst stoten. Je kan compenseren maar als het niet lukt, kan je niet geven waar de leerling recht op heeft.”

Hoe denkt u dat een kind het ervaart om van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs te gaan?

- a. Positief, omdat ...
- b. Negatief, omdat ...
- c. Andere: ...

Zorgleerkracht: “Andere, ik denk dat dit net hetzelfde is. Het brengt altijd een beetje spanning mee, dit hangt af van de persoon. Natuurlijk als er een positieve evolutie geweest is, moet de leerling de kans krijgen om naar het reguliere onderwijs te gaan. Maar het hangt er ook van af hoe de klasgroep geëvolueerd is sinds de leerling vertrokken is. Hoe gaat de klas daarmee om? Dan denk ik dat er weer een gesprek moet komen: ‘hoe komt het dat de leerling terugkomt?’ zodat de leerlingen geen rare vragen hierbij zullen stellen. Welke mentaliteit hangt hierrond? Hoe gaan mensen hiermee om? Ook ouders. We moeten de middenweg hier zoeken.”

Directeur: “Zoals voorgaande vraag. Het zal van de ouders afhangen. Er zullen rustmomenten geboden worden. Er moet gekeken worden naar wat de leerling kan en wat niet. Welke zijn de wensen en noden van de leerling en ouders?”

Hebben ouders van kinderen die naar het buitengewoon onderwijs gaan al geprobeerd hun kind in het gewoon onderwijs in te schrijven? Wat waren uw ervaringen hierbij?

Zorgleerkracht: “Ja, een leerling met gehoorproblemen komt terug maar heeft geen leerachterstand. De leerling kan instappen op leeftijd. De ouders zijn op zoek naar een school en tasten af wat er aan extra maatregelen geboden kan worden. Er zijn nog geen leerlingen geweest die vertrokken zijn naar het buitengewoon onderwijs en die terug komen naar de school. De leerling krijgt een gemotiveerd verslag omdat de leerling geen leerachterstand heeft.”

Directeur: “Ja, er zijn al 2 ouders langs geweest om navraag te doen.”

Wat is uw mening over het diagnosticeren van een kind? (vb. vaststellen dat het kind officieel ADHD heeft)

a. Voordelen?

Zorgleerkracht: “Je weet heel zeker wat er aan de hand is met de leerling en je kan kijken naar een gerichtere aanpak. Dat is zeker een voordeel.”

Directeur: “Je moet erover waken dat het niet een etikettenonderwijs wordt. Als je een diagnose stelt moet je gericht gaan werken. Het kind moet krijgen waar hij recht op heeft.”

b. Nadelen?

Zorgleerkracht: “Een van de nadelen is dat je soms langer moet zoeken naar gerichtere hulp. Het rondlopen met een etiket is ook niet altijd even handig want je raakt er niet meer vanaf. Soms laten ouders ook liever een etiket op hun kind plakken om de schuld niet bij zichzelf te moeten leggen.”

Directeur: “Te snel etiket plakken om schuld bij zichzelf niet te leggen, dat gebeurt ook weleens. Hiermee bedoel ik dan de ouders. Als ouders soms meer ondersteuning zouden geven, er zijn voor de leerling en erachter zitten en oefeningen samen maken, is het probleem soms al opgelost. Dankzij deze etikettering krijgen ouders wel sneller een attest waardoor ze verder geholpen kunnen worden. Maar doorheen de volledige schoolloopbaan zal de leerling met een etiket rondlopen. Is dit altijd positief?”

Vindt u het nodig om snel aan de alarmbel te trekken wanneer u merkt dat één van de leerlingen minder goed mee kan tijdens de lessen?

Zorgleerkracht: “Het is nodig dat er op tijd aan de alarmbel getrokken wordt, maar de klasleerkracht komt eerst naar mij en vertelt ‘kijk, dat is er aan de hand’. Maar om direct aan de grote alarmbel te trekken is niet altijd nodig. Soms, als ik aangeef van ‘heb je dit al geprobeerd’, dan zijn ze terug vertrokken. Soms leren we iemand een andere kijk te geven op hun manier van aanpakken. Voor de klasleerkracht is dit aan de alarmbel trekken, maar voor mij niet. Er dienen kleine stapjes gezet te worden. Eerst intern en dan

zullen we wel verder zien. Eigenlijk het stappenplan van het zorgcontinuüm volgen. Zo werken we eigenlijk al vrij lang want toen was dit nog niet in deze vorm. De minister was er in 2004 mee bezig maar wij hadden dit al.”

Directeur: “De klasleerkracht mag altijd naar mij of naar de zorgleerkracht komen. Je mag nooit blijven wachten want anders vergroot het probleem. Leerkrachten aanleren gericht les te geven.”

3.3 Methodiek

Voor het uitwerken van de methodiek is er op voorhand een afspraak gemaakt geweest met de school. Er is gekozen voor het uitwerken van een brochure/informatiefolder die kan dienen om informatie door te geven aan de leerkrachten. De directies kunnen deze brochure naderhand ook hanteren om de PowerPoint toe te lichten. De brochure/informatiefolder en PowerPoint kunnen teruggevonden worden in bijlage 10 ‘informatiebrochure en PowerPoint met enquêteresultaten’.

3.4 Nameting

Voor de nameting werd er niet gekozen om opnieuw een enquête uit te voeren. Wel dienden de interviews ter bevestiging van de resultaten van de enquête. Er werd bijeengekomen met de directeur van de school om de resultaten te bespreken en om eventueel oplossingen aan te reiken. Hierbij werd de afspraak gemaakt om een brochure uit te werken en de resultaten van de enquête in een PowerPoint te vermelden. Zo kan de school gebruik maken van de resultaten en hieromtrent dingen aanpakken. Ook geef ik aan het CLB de onderzoeksresultaten van de enquêtes zodat zij binnen x-aantal jaren nog een nameting kunnen doen betreffende het M-decreet. In bijlage 10 ‘informatiebrochure en PowerPoint met enquêteresultaten’ kan de informatiebrochure en de resultaten van de enquête teruggevonden worden die zullen dienen voor de school en het CLB. In de PowerPoint heb ik geen concrete cijfers gebruikt zoals in mijn eigen onderzoek, maar heb ik deze in percentages vermeld omdat dit uitdrukkelijk gevraagd door de directeur van de school. Zo kunnen we beter de anonimiteit van de garanderen.

3.5 Conclusie

Door het uitwerken van de enquête, de nameting en methodiek te ontwikkelen zijn er een aantal conclusies naar voren gekomen. Deze conclusies worden hieronder besproken.

3.5.1 Enquête

Het maken van de enquête is niet zo vlot verlopen. De vragen waren in het begin te veel in de vorm van een interview. Hier werd hulp verkregen van de eindwerkbegeleider en stagementor, daar waar het nodig was. Met de zorgleerkracht werd afgesproken dat zij de enquêtes terug zou verzamelen op de afgesproken datum. Deze afspraak was goed nagekomen. Op de afgesproken datum waren alle enquêtes terug verzameld.

Naderhand bleek dat een aantal vragen niet goed begrepen waren. Ik vermoed dat de vragen niet juist doorgelezen werden waardoor snel een foutief antwoord werd gegeven.

Dit kwam voornamelijk tot uiting bij de open vragen. Af en toe werd een vraagteken gezet bij de vraag die niet begrepen was. Bovendien waren bij sommige vragen meerdere antwoorden aangekruist, terwijl dit niet gevraagd werd. Dit werd nadien bij de resultaten aangepast zodat de antwoorden overeen kwamen en duidelijk waren.

Vermoedelijk is dit gebeurd omwille van het taalgebruik of omdat men geen mening hierover had. Werden er woorden gebruikt die onduidelijk waren? Had dit vermeden kunnen worden door de vraag anders te stellen? Is er genoeg kennis over het onderwerp om de vragen te begrijpen? Er werd geprobeerd om de vragen zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de doelgroep, namelijk de leerkrachten. Achteraf blijkt dat dit minder gelukt is dan verwacht. Hetgeen ik wilde bereiken, is wel degelijk gelukt. Hiermee beschouw ik de enquête dan ook niet als een mislukking. Het doel was om na te gaan of leerkrachten van deze school al dan niet voldoende voorbereid zijn op het M-decreet en om na te gaan of zij al voldoende kennis hierover beschikken. Er zijn voldoende gegevens verzameld om dit na te kunnen gaan. Het taalgebruik is een fout waaruit geleerd kan worden naar de toekomst toe.

Uit de resultaten kan ik concluderen dat het M-decreet door vele leerkrachten aanvoelt als een extra belastende taak. De leerkrachten weten nog niet voldoende over het decreet om te weten wat hun rol hierin zal zijn.

3.5.2 Interview

Het interview was over het algemeen wel wat ik ervan verwacht had. Aan de hand van de vragen die op voorhand doordacht waren en genoteerd, werd dit interview afgenomen. Tijdens het uittypen van beide interviews heerste er af en toe wel het gedacht van “oh, hier had ik nog verder op in kunnen gaan”, of “dit had ik misschien nog kunnen bevragen”. Dit is een van de dingen die ik natuurlijk achteraf opmerk. Maar over het algemeen ben ik wel tevreden over het eindresultaat van de twee interviews. Hetgeen ik verwacht had, namelijk een overeenkomst zien tussen beide interviews en samenhangende antwoorden, werd volledig beantwoord naar mijn mening.

3.5.3 Methodiek

Dankzij de resultaten van de enquête heb ik een PowerPoint en een brochure uitgewerkt die de school in Diepenbeek kan hanteren. De resultaten van de enquête heb ik in een PowerPoint gegoten zodat de directie van de bevroegde school deze kan gebruiken naar aanleiding van de studiedag die georganiseerd zal worden in teken van het M-decreet. Naar aanleiding hiervan heb ik ook een PowerPoint uitgewerkt waarin kort vermeld staat wat het M-decreet nu juist inhoudt. Naderhand heb ik deze PowerPoint in een brochure gegoten dat makkelijker te hanteren is door de school. Deze tools kunnen teruggevonden worden in bijlage 10 ‘informatiebrochure en PowerPoint met enquêteresultaten.

3.6 Algemeen besluit

3.6.1 Aanbevelingen

Uit dit onderzoek zijn heel wat resultaten naar voor gekomen. Hieronder worden de aanbevelingen voor verschillende partijen weergegeven die uit het onderzoek geconcludeerd kunnen worden.

3.6.1.1 School

Op het schoolse gebied spelen leerkrachten uiteraard een zeer belangrijke rol. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat de grote meerderheid van de leerkrachten zich onzeker voelen over het M-decreet. Ze weten niet goed waaraan ze zich moeten verwachten en vermoeden dat ze nog vele taken erbij zullen krijgen zonder de juiste en nodige ondersteuning. Ik vermoed dat het voor deze leerkrachten belangrijk is om de nodige informatie op te vragen over het M-decreet. Juist doordat de leerkrachten onvoldoende weten over het M-decreet, ontstaat de paniek hieromtrent.

Tevens kunnen de directies de leerkrachten op voorhand voorbereiden op het M-decreet. Dit zou mogelijk zijn door één of meerdere pedagogische studiedagen te reserveren voor het M-decreet. Tijdens deze studiedagen kunnen de vragen van leerkrachten beantwoord worden en kunnen onzekerheden de wereld uitgeholpen worden. Een andere optie is om leerkrachten vormingen te laten volgen over het M-decreet. Hier zouden ook al redelijk wat, zelfs mogelijk alle, vragen beantwoord kunnen worden. Workshops rond het inschrijvingsrecht in functie van de leerling zouden ook georganiseerd kunnen worden, of rond andere thematieken betreffende het M-decreet.

Aangezien er redelijk wat expertise nodig zal zijn vanuit het buitengewoon onderwijs, voor het gewone onderwijs, raad ik aan om eventueel casusbesprekingen tussen buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs te houden. Deze besprekingen kunnen wekelijks, maandelijks, trimestrieel, ... ingepland staan. Maar zeker in het begin van het M-decreet lijkt het mij toepasselijk om maandelijks of trimestrieel samen te komen en bepaalde casussen te bespreken. De problematieken kunnen dan ook besproken worden. Maar om deze casusbesprekingen te houden, zal er natuurlijk een soort overeenkomst moeten ontstaan tussen buitengewoon en gewoon onderwijs, een samenwerkingsverband dus. Zo kunnen beide onderwijssystemen op elkaar rekenen. Tips kunnen dan gegeven worden vanuit het buitengewoon onderwijs, maar evengoed vanuit het CLB zoals het voordien al gebeurde.

Een ander samenwerkingsverband kan ook blijven bestaan tussen CLB en de school. Op zich is dit samenwerkingsverband, oftewel partnerschap, al reeds bestaande. Maar er kan altijd van elkaar geleerd worden.

Een andere aanbeveling is dat de zorgcoördinato(o)r(en) voorlopig zo goed als kan en in de mate van het mogelijke, de klasleerkrachten ondersteunen. Dit zou al een hele

geruststelling kunnen zijn voor de leerkrachten, wetende dat ze hulp kunnen inroepen waar nodig.

Waar ook op ingespeeld zou kunnen worden vanuit het schoolgebeuren, is om te kijken wat de school wel kan en wat de school niet kan. Dit meer vanuit de visie: wat kunnen wij de leerlingen aanbieden, voor hen betekenen en wat kunnen wij ze niet aanbieden of niet voor hen betekenen? Wanneer dit duidelijk in kaart gebracht wordt, zal dit een belangrijk hulpmiddel kunnen zijn voor de school. Al dient er rekening mee gehouden te worden dat de scholen ieder kind als een individuele leerling horen te bekijken zonder te veralgemenen.

Wees niet bang voor het M-decreet, jullie zijn een zeer goede zorgschool die al zeer vooruit staat qua zorg. Er moet niet gevreesd worden dat er onnoemelijk veel taken bij zullen komen door de goede zorgen die jullie nu al bieden.

3.6.1.2 Ouders

De aanbevelingen voor de ouders van leerlingen met beperkingen zijn de volgende: probeer mee te denken in verband met het schoolse gebeuren. De leerkrachten proberen aangepaste maatregelen aan te bieden, maar kunnen niet altijd aanvoelen wat de leerling nu juist nodig heeft. En op dit vlak zouden de ouders een aanvulling of ondersteuning kunnen zijn. Het mee nadenken over het kind heeft dan een positieve invloed waaruit goede ideeën een maatregelen kunnen stromen.

3.6.1.3 Centrum voor Leerlingenbegeleiding

Uit mijn stage-ervaring bij het centrum voor leerlingenbegeleiding heb ik geleerd dat ook de CLB-medewerkers niet altijd even goed op de hoogte zijn over het M-decreet. Wat ik ook als normaal beschouw. Omdat het M-decreet nog steeds zeer recent en nieuw is, blijven er nog steeds veranderingen doorgevoerd worden. Om op de hoogte te blijven van al deze veranderingen, zouden alle CLB-medewerkers op vorming kunnen gaan. Dit zou natuurlijk het ideale zijn, maar is dit ook haalbaar? Want wat als alle CLB-medewerkers zich hierin zouden specialiseren, dan zou er redelijk wat werk stilvallen. Mijn aanbeveling luidt dan ook als volgt: blijf zeker werken zoals jullie hiervoor deden. Jullie zijn goed bezig met alles dat met het M-decreet te maken heeft. Probeer de scholen, waar nodig te ondersteunen en begrip op te brengen voor de onzekerheden voor het M-decreet. Ik weet zeker dat dit in orde.

3.6.1.4 Overheid

Wat ik merk vanuit mijn rol als CLB-medewerker, is dat de scholen nog heel onzeker zijn over het M-decreet. De rol als CLB-medewerker blijft een tussenrol als partner van de scholen en partner van de overheid. Komt deze tussenrol hier niet in gedrang omdat het CLB een controlerende functie krijgt?

Ik denk dat van uit die tussenrol vertrokken kan worden en dat de scholen en tevens ouders op de juiste manier op de hoogte gebracht dienen te worden van alle

veranderingen die dit nieuwe decreet met zich meebrengt. Het is begrijpelijk dat het onmogelijk is om dit individueel bij elke school of ouder te gaan doen. Maar een uitwerking van een PowerPoint waarin alle nodige informatie is gegoten, kan de scholen al zekerheid bieden en de onduidelijkheden wegwerken. Tevens is het belangrijk om alle middelen die voorzien zijn voor de speciale zorg in het buitengewoon onderwijs mee verschuiven naar het gewoon onderwijs. Ik vermoed dat het belangrijk is om niet enkel met de scholen aan tafel te zitten, maar ook samen met de ouders om problemen omtrent het M-decreet te bespreken.

Deel 4: kritische blik

Heb ik mijn onderzoeksvraag kunnen beantwoorden?

Het nieuwe M-decreet is een decreet waar nog veel onduidelijkheid over heerst. In het begin leek mij dit thema zeer interessant omdat het een nieuw en nog niet voorgebracht thema was. Ik had al een beeld over het M-decreet. Het is een nieuw decreet, maar door mij hier meer in te verdiepen, heb ik mijn kennis hierover kunnen uitbreiden. Dit zette mij aan tot nadenken over het huidige en toekomstige onderwijssysteem. Is het allemaal praktisch haalbaar voor scholen en de CLB's? Het M-decreet wordt tot nu toe vaak in een negatief daglicht geplaatst door de media waardoor een vertekend beeld hieromtrent ontstaat (zie bijlage 11: krantenartikel). Ouders en/of leerkrachten die een vertekend beeld hebben over het decreet, staan hier dan ook negatief tegenover. Vaak wordt al op voorhand met de vinger gewezen naar een (on)schuldige. Maar vaak wordt er niet nagedacht over het feit dat degenen die de taken omtrent het M-decreet moeten uitvoeren, slechts de boodschappers zijn.

Met het onderzoek wou ik het vertekend beeld over het M-decreet onderzoeken, en nagaan in hoeverre de scholen en CLB's al staan in verband met het M-decreet. Op deze manier wou ik zowel school als CLB motiveren meer informatie in te winnen over het decreet. Eveneens wou ik het doelpubliek van mijn enquête, namelijk de leerkrachten van het basisonderwijs en kleuteronderwijs van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek, bewuster laten worden rond de problematiek van kinderen. Ik wou het M-decreet meer bespreekbaar maken en naar mijn mening is dit wel gelukt.

Het onderzoek betreffende de enquête omvat 19 respondenten die uit leerkrachten van het basisonderwijs en kleuteronderwijs bestaan. De 2 interviews werden afgenomen van de directeur en de zorgleerkracht van de school. In eerste instantie vond ik 19 respondenten te weinig om een representatief onderzoek te kunnen voeren. Ik vreesde voor weinig respons. Maar het leek mij niet realistisch en bovendien ook niet haalbaar om in een 4 tot 8-tal scholen onderzoek te voeren. Achteraf gezien ben ik blij dat ik mij beperkt heb tot één school. Hierdoor heb ik de kans gekregen om een beter contact te krijgen met het doelpubliek waardoor er naar mijn gevoel meer open meningen werden gegeven bij de gesloten antwoorden bij zowel de enquête als het interview. Het afnemen van de interviews voelde als vertrouwelijk aan en gebeurde naar mijn gevoel in een open sfeer. Ik ben tevreden met mijn kwalitatief onderzoek, hoewel ik in de eerste plaats graag een kwantitatief onderzoek wou voeren. Ook ben ik blij dat ik mijn enquête dermate heb aangepast zodat ik effectief resultaten kon meten. Ik ben van mening dat een andere manier van onderzoek mij niet de resultaten zou opgeleverd hebben die ik nu wel heb.

Uit het onderzoek is naar voor gekomen dat de grote meerderheid van het doelpubliek onvoldoende kennis bezit en tevens onvoldoende voorbereid is betreffende het M-decreet. Leerkrachten vermoeden dat er veel meer taken bij zullen komen en weten niet

wat deze taken zullen inhouden. De vraag die ik mij hierbij kan stellen, is de volgende: is het de schuld van de overheid dat het doelpubliek onvoldoende op de hoogte is van de werking van het M-decreet? Ik ben hier van mening van niet. Is het dan de schuld van het CLB of de school? Ook hier ben ik van mening van niet.

Misschien moet er inderdaad verwezenlijkt worden dat de scholen en CLB's (nog) meer de kans krijgen om informatie in te winnen over het M-decreet. Er zijn nog te veel vragen vanuit scholen waar CLB-medewerkers soms geen antwoord op kunnen geven. Maar ik ben van mening dat de overheid hier ook een rol in kan spelen. De overheid heeft het M-decreet ontworpen en opgelegd aan het onderwijslandschap. Hier ben ik dan ook van mening dat er meer informatie door gegeven kan worden aan degenen die het nodig hebben.

Naarmate ik meer en meer bezig was met mijn eindwerk, begreep ik dat het niet zo evident was om de juiste informatie te vinden over het decreet. Vandaar is de meerderheid van mijn bronnen via internet verkregen. Ik zou wel opnieuw voor dit thema kiezen. Eén van de beperkingen die ik ben tegengekomen was het bevragen van de ouders. Ik vond het zeer jammer dat ik de ouders niet mocht bevragen over het M-decreet. Maar uiteindelijk is deze beperking een meerwaarde voor mij geworden. Dit vooral omdat ik nu de leerkrachten kon en mocht bevragen waardoor hun visie omtrent het M-decreet mij duidelijk is geworden.

De samenwerking met de school verliep zeer vlot waardoor ik het gevoel kreeg dat ze open stonden voor mijn onderzoek. De directie en zorgcoördinator stonden alvast hier positief tegenover. De instructies heb ik doorgegeven aan de zorgcoördinator en deze heeft de enquêtes uitgedeeld aan de leerkrachten en terug verzameld op de afgesproken datum. In de nameting werd door de directeur aangegeven dat hij met het resultaat van mijn enquête in oktober een studiedag gaat organiseren zodat de leerkrachten een duidelijke visie kunnen krijgen over het M-decreet. Ze zullen dan met al hun vragen terecht kunnen en hopelijk een antwoord krijgen.

Naar mijn gevoel en eigen mening heb ik mijn onderzoeksvraag kunnen beantwoorden. Mijn doel was om na te gaan of school en CLB klaar zijn voor de inwerkingtreding van het nieuwe M-decreet. Dankzij mijn enquête en diepte-interview ben ik hier achter gekomen. Hiervoor heb ik dan ook een vorming op het CLB gevolgd om nog meer op de hoogte te blijven van vernieuwingen aangezien dit nog steeds een onderwerp is waar veel over te leren valt. Wel vind ik het jammer dat ik een zeer ruim onderwerp heb moeten inkorten. Er valt nog steeds uit te leren.

Over het algemeen ben ik zeer tevreden over mijn eindwerk. Het uitwerken hiervan en de partners waarmee ik hiervoor samen heb gewerkt, hebben mij een nieuwe kijk op het M-decreet gegeven. De eerste dingen die ik over het M-decreet hoorde, waren meestal zaken die in de media in het negatieve daglicht werden gezet. Dankzij de visie van het CLB en de visie van de school zijn mijn ogen geopend. Het was vooral een leerrijk

onderwerp waar nog steeds over te leren valt en waar zeker en vast opvolging door nodig is. Bij mijn collega's kon ik tevens steeds terecht voor zowel mondelinge als schriftelijke informatie over het M-decreet.

Ik vrees ervoor dat eens het M-decreet van start gaat voor de scholen, er een bom zal inslaan. Er zijn naar mijn gevoel al redelijk wat scholen die een goede zorg bieden aan hun leerlingen zoals het M-decreet dit verwacht. Maar er zijn nog veel scholen waar deze voorgenoemde zorg nog niet van kracht is. Hoe zit het met deze scholen? Zien zij alles wat hier bij komt kijken zitten? Want men kan het opgelegde M-decreet niet weigeren. Al hetgeen dat te maken heeft met het onderwijslandschap zal voelen dat het M-decreet er is. Vanuit verschillende visies wordt er ook gekeken naar de besparingen die door de overheid gevoerd worden. Het nieuw decreet heeft natuurlijk altijd voor- en tegenstanders. Er heerst ook nog steeds veel onduidelijkheid over hoe het juist in elkaar zit nadat een leerling onder ontbindende voorwaarden niet aangenomen wordt door de school. Hoe zit het met deze leerlingen?

Het is een nieuw decreet dat ervoor zal zorgen dat de stap tot het buitengewoon onderwijs niet meer zo snel gezet zal worden. Ik zie alvast de voor- en nadelen van dit decreet. Zeker wanneer ik de resultaten van mijn enquêtes langs mij leg. Dit alles leidt dan ook tot een minder grote toestroom vanuit gewoon naar het buitengewoon onderwijs. Hoe kijkt het buitengewoon onderwijs hiernaar? Langs de andere kant zorgt het nieuwe M-decreet ook voor besparingen. Want nu zullen leerkrachten zelf moeten aangeven welke maatregelen zij genomen hebben voor de leerling, welke maatregelen helpen en welke niet, welke onderwijsbehoeften de leerling heeft, ... Dit zorgt natuurlijk voor een tegenreactie van de leerkrachten. Zij vrezen voor de vele taken die zij niet meer gedaan zullen krijgen. Iets wat ik geheel kan begrijpen.

Voor mij zou het ideale onderwijssysteem een systeem zijn dat alle leerlingen toelaat om in een school ingeschreven te worden waar ieder individu geaccepteerd wordt met zijn/haar behoeften en noden. Ieders eigenheid wordt geaccepteerd en geapprecieerd. Maar of dit soort van onderwijssysteem haalbaar is, dat betwijfel ik. Het ideale zou zijn dat iedere leerling zich thuis en goed voelt op de school waar hij/zij zich bevindt, dat hij/zij zich geaccepteerd voelt en op kan groeien tot een persoon wiens evenwicht in balans is door zijn ervaringen op de school.

Algemeen besluit

In het begin wou ik aantonen of het nieuwe M-decreet al voldoende gekend is door de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek en of zij zich voldoende bewust zijn van de gevolgen van dit decreet. Het M-decreet blijft een decreet dat ontstaan is voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en die nood hebben aan maatregelen. Het is niet zo evident om hieruit een algemeen besluit te trekken. Het decreet is nog maar recent van januari 2015 in werking getreden bij de centra voor leerlingenbegeleiding. De scholen zullen nog even moeten wachten tot volgend schooljaar 2015-2016.

Eenzijds is uit de resultaten van het uitgevoerde onderzoek gebleken dat de leerkrachten zich nog niet voldoende voorbereid voelen op het nieuwe decreet en tevens over onvoldoende kennis beschikken. Dit zorgt ervoor dat de leerkrachten met een onzeker gevoel zitten waardoor deze angst van onzekerheid steeds groter wordt. Want wat mogen zij volgend schooljaar verwachten?

Anderzijds zorgt het M-decreet er wel voor dat leerlingen met specifieke noden en behoeften de nodige maatregelen krijgen vanuit de schoolomgeving om hen de ondersteuning te bieden die zij nodig hebben. Maar naargelang het decreet in werking is, zal uitwijzen of het een goede maatregel is.

Door dit eindwerk hoop ik een bijdrage te kunnen leveren tot het meer begrijpen van het M-decreet. Op die manier kan de taboe hieromtrent, die nog steeds door de (sociale) media verspreid wordt, doorbroken worden. Dit thema zou meer maatschappelijke aandacht mogen krijgen in de positieve zin en tevens meer begrip en erkenning aangezien dit decreet van toepassing is op het hele onderwijslandschap. Het opvolgen van de ontwikkelingen die dit decreet zal doorgaan, lijkt al een eerste stap te zijn om dit te verwezenlijken. Dit zal een onderzoek zijn dat meer tijd zal vragen.

Als laatste wil ik volgende nog even meegeven: het M-decreet is inderdaad een nieuw decreet dat zowel positieve als negatieve kanten heeft. Maar het verdient een warm onthaal omdat het decreet de onderwijsinstellingen ertoe wilt brengen meer zorg te bieden aan alle leerlingen, niet enkel de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en noden.

Bibliografie

Internet

ANAXIS. z.d., Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek. Geraadpleegd op 15 mei 2015, via <http://www.gemeentelijkebasisschool.diepenbeek.be/fb111sggh1177mbpd1mbpd141.asp>

X

Auteur onbekend. 2007. *Leren werken: buitengewoon onderwijs*. Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Geraadpleegd op 13 februari 2015, via <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/439774-Buitengewoon+onderwijs.html>

BERNAERTS, K. z.d., Welkom op de website van Provinciaal Onderwijs Vlaanderen. Geraadpleegd op 15 mei 2015, via www.pov.be

CD&V, 2015. Het ABC van het M-decreet. Geraadpleegd op 16 mei 2015, via <http://www.sterkervlaanderensterkerland.be/artikel/het-abc-van-het-m-decreet>

Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, 2015. Geraadpleegd op 26 februari 2015, via

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12274>

DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING, 2013-2014. Decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften: M-decreet. Geraadpleegd op 11 februari 2015, via http://www.vvn.be/wp-content/uploads/2013/11/powerpoint_M-decreet.pdf

VLAAMSE OVERHEID, z.d., Geïntegreerd onderwijs: GON-begeleiding in het onderwijs. Vlaamse overheid. Geraadpleegd op 11 februari 2015, via <http://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/op-school/leerproblemen-en-studiebegeleiding/geintegreerd-onderwijs-gon-begeleiding-het-onderwijs>

GO OUDERS, z.d., Het M-decreet: wat is het en wat zal er veranderen? Geraadpleegd op 1 april 2015, via <http://www.go-ouders.be/nieuws/het-m-decreet-wat-het-en-wat-zal-er-veranderen>

ISSEN, A., 2015. Het M-decreet: de impasse. Geraadpleegd op 16 mei 2015, via <https://annelissen.wordpress.com/2015/03/15/het-m-decreet-de-impasse/>

Inclusief onderwijs (ION), 2007. Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Geraadpleegd op 3 april 2015, via <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/439774-Buitengewoon+onderwijs.html>

MARDULIER, T. 2015. Leerlingen met beperking naar het gewoon onderwijs: 15 vragen en antwoorden. Geraadpleegd op 15 maart 2015, via <http://www.klasse.be/ouders/37595/mdecreet/>

MARDULIER, T. 2015. Nieuw M-decreet voor meer inclusie in het onderwijs. Geraadpleegd op 15 maart 2015, via <http://www.ond.vlaanderen.be/>

MIRJANSEL, 2011. Het verschil tussen een stoornis, beperking en handicap. Geraadpleegd op 1 april 2015, via <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/pedagogiek/84742-het-verschil-tussen-een-stoornis-beperking-en-een-handicap.html>

PRODIA. 2015. Verhoogde zorg – fase 1. Geraadpleegd op 15 februari 2015, via http://www.prodiagnostiek.be/w_verhoogde_zorg.php

QUATACKER, S., 2015. M-decreet. Geraadpleegd op 15 maart 2015, via <https://prezi.com/o96u2d9zbegy/m-decreet/>

VLCB, z.d. Geraadpleegd op 1 april 2015, via www.clbrollen.be

VAN PARYS, V. 2014. Copy of M-decreet. Geraadpleegd op 4 april 2015, via <https://prezi.com/zdskq14piqu/copy-of-m-decreet/>

VLAAMSE OVERHEID. 2003. Geïntegreerd onderwijs: GON-begeleiding in het onderwijs. Geraadpleegd op 7 januari 2015, via <http://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/op-school/leerproblemen-en-studiebegeleiding/geintegreerd-onderwijs-gon-begeleiding-het-onderwijs>

VLAAMS PARLEMENT, 2013. Ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Geraadpleegd op 7 januari 2015, via <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2013-2014/q2290-1.pdf>

Auteur onbekend, z.d., Wat is GON-begeleiding? http://bsbogo-de-bloesem.nl.rs00.browsbox-cms.com/website/bsbogo-de-bloesem/assets/files/gon/Microsoft_Word_-_gon.pdf

Boeken

BRUNEEL, G., DE FEYTER, L., VANHOVE, G. *Inschrijvingsrecht en afweging redelijke aanpassingen: een leidraad*. 2014. Pg's 1-27

CENTRUM VOOR GELIJHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING. *Met een handicap naar de school van je keuze. Redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel, 2014.

CLB-*profit*, Hasselt, Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg, 2012, pg 3. (niet-gepubliceerde nota)

CLB-*profit*, Hasselt, Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg, 2012, pg 4-20. (niet-gepubliceerde nota)

COUBERS, C. STRUYVEN, K. ENGELS, N. COOLS, W. DE MARTELAER, K. *Binnen klasdifferentiatie: leerkansen voor alle leerlingen*. Leuven/Den Haag, 2013.

Klasse. *M-decreet: maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Pg 2-5. 2014

OVSG. *Een mond vol zorgen*, OVSG 2015.

Overzicht opvolging leerplicht, Hasselt, Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg, 2012, pg 2-9, (niet gepubliceerde data)

PBDKO en VCLB 'Scholen ondersteunen bij het werken aan een kansrijk en zorgbreed onderwijs voor alle jongeren als een kerntaak van CLB en pedagogische begeleiding'.

VERHAEGEN, A, *Besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de centra voor leerlingenbegeleiding*, Brussel, Departement Onderwijs en Vorming, Afdeling Ondersteuningsbeleid, september 2009, pg 10-15.

VERHAEGEN, A, *Besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de centra voor leerlingenbegeleiding*, Brussel, Departement Onderwijs en Vorming, Afdeling Ondersteuningsbeleid, september 2009, pg 15.

Zonder auteur, *Functiebeschrijving Maatschappelijk Werker PCLBL*, pg 1, december 2010. (niet-gepubliceerde nota)

Auteur onbekend, *Mission Statement, Deontologische code CLB*, 23 juni 2011. (niet-gepubliceerde nota)

Auteur onbekend, *Overzicht opvolging leerplicht, Hasselt, Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg*, 2012, pg 2-9, (niet gepubliceerde data).

Mondelinge bronnen

HEMELEERS, A. (interview), Limburg, 27 april 2015.

LAUREYNS, H. (interview), Limburg, 24 maart 2015.

LAUREYNS, H. (personeelsvergadering M-decreet), Limburg, 18 maart 2015

MERTENS, W. (interview), Limburg, 18 mei 2015.

BASISINFORMATIE EINDWERK

VOORNAAM : Michelle

NAAM: Machiels

KLAS : 3 MAWD

DEPARTEMENT : PXL Social Work

ACADEMIEJAAR : 2014 - 2015

TREFWOORD : M-decreet

TITEL : Zijn het PCLB Limburg en de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek klaar voor het nieuwe M-decreet?

SAMENVATTING :

In het eerste deel van mijn eindwerk geef ik u een beschrijving van het Provinciaal Centrum voor Leergeleiding Limburg. Dit is een van de CLB's in Limburg. Ze zijn opgericht via het decreet Centrum voor Leerlingenbegeleiding.

Ook geef ik het takenpakket van de maatschappelijk assistent binnen het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding weer. Deze taken worden ook aan de hand van voorbeelden besproken. Hierna licht ik de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek kort toe. Dit is een van de scholen die de ondersteuning van het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding krijgen. Tevens is dit de school die mee heeft gewerkt voor het onderzoeken van mijn practicum.

In het tweede deel van mijn eindwerk tracht ik een theoretisch kader aan te bieden door het principe van het nieuwe M-decreet toe te lichten. Zo wil ik een bredere kijk naar aan mensen bieden die beïnvloed worden door dit decreet. Deze bredere kijk tracht ik te weergeven aan de hand van mensvisies en het beeld van de mens en maatschappij die via een aantal voorbeelden worden verwoord. Aan de hand hiervan, leg ik de link tot het M-decreet.

Om te beginnen wordt het M-decreet geschetst en wordt diens historiek beknopt weergeven. Hier wordt dan de link gelegd tot de denkwijze achter dit decreet en zijn krachtlijnen. Eveneens wordt besproken wat nu juist de redelijke aanpassingen inhouden die het M-decreet het onderwijslandschap oplegd. Het inschrijvingsrecht en voor wie dit recht geldt, wordt nadien besproken. Tevens wordt de doelgroep van het M-decreet besproken. Dit is een zeer uiteenlopende doelgroep waar je vanuit alle landschappen iemand kan vinden. Vervolgens wordt het zorgcontinuüm uitgelegd en de rol die deze nu speelt in het onderwijslandschap. Als laatste wordt toegelicht wat de impact van het nieuwe M-decreet is voor het Centrum voor Leerlingenbegeleiding, diens relatie met de school en wat de rol van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding hierin is.

In het derde deel van dit eindwerk geef ik weer welk onderzoek ik heb toegepast en wat de resultaten van de enquêtes en de interviews zijn. Hierin geef ik duidelijk aan welke onderzoeken ik heb uitgevoerd, waaruit de voormeting, methodiek en nameting bestaat. Er

is gekozen voor een kwalitatief onderzoek te verrichten. Dit is samen gekozen met de eindwerkbegeleider omdat het niet realistisch leek om alle scholen die samenwerken met het Centrum voor Leerlingenbegeleiding te bevragen in de vorm van een enquête. De doelgroep is te ruim om een kwantitatief onderzoek te verrichten. Het onderzoek aan de hand van de enquête is toegespitst op 19 leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek. De reden om deze school te kiezen was omdat het CLB aangaf dat zij al gedeeltelijk in de vorm van het M-decreet leerlingen inschrijvingen, zorgen, Dankzij deze enquête wil ik een huidig beeld scheppen over hoe de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek over het M-decreet denken. De methodiek dient ertoe om hen bewuster te maken van hetgeen het M-decreet inhoud.

Uit de resultaten van deze enquêtes is gebleken dat de leerkrachten van de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek zich nog niet klaar voelen voor het M-decreet. Ze weten niet wat zij volgend schooljaar 2015-2016 mogen verwachten. Als tool heb ik dan ook de resultaten van de enquête in een powerpoint gegoten voor de Gemeentelijke Basisschool Diepenbeek en heb ik een foldertje met een beknopte uitleg over het M-decreet uitgewerkt waarin ik tips meegeef voor de leerkrachten.

Alsook is er een interview met de directeur en de zorgcoördinator van de Gemeentelijke Basisschool van Diepenbeek geweest om een nameting te doen naar de te verwachten resultaten. Zo probeerde ik de visie en gedachten die heersen omtrent het nieuwe M-decreet, na te gaan. Hieruit is gebleken dat de directie en de zorgcoördinator het nieuwe M-decreet graag willen toepassen in hun 'zorgschool' en erop rekenen dat de leerkrachten hierin mee zullen gaan mits de nodige ondersteuning aan hun te bieden.

In het vierde en overigens laatste deel van dit eindwerk geef ik mijn kritische blik weer over het M-decreet, het onderzoek en mijn bevindingen hierbij. Hierin vermeld ik de beperkingen die ik tegengekomen ben tijdens het werken aan dit eindwerk. Ik probeer te verwoorden wat ik eventueel anders had kunnen doen zoals onder andere bij mijn praktisch onderzoek. Mijn ondervindingen komen tevens aan bod. Ik tracht mijn visie weer te geven over het M-decreet en over wat volgens mij het ideale onderwijssysteem zou zijn.